

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА МЕТОДИКИ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ
ОСВІТИ

ВИХОВАННЯ ЗВУКОВОЇ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ KEYС-ТЕХНОЛОГІЇ

Кваліфікаційна робота (проект) на здобуття
ступеня вищої освіти «магістр»

Виконала: здобувачка 2 курсу 09-241М групи
Спеціальності 012 Дошкільна освіта
Освітньо-професійної (наукової)
програми Дошкільна освіта
Шнайдерська Олена Ігорівна

Керівник к. філол. н., доцентка
Мироненко О.В.

Рецензент Компаній Н. А.,
директорка закладу дошкільної освіти №85
Херсонської міської ради

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИХОВАННЯ ЗВУКОВОЇ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ КЕЙС-ТЕХНОЛОГІЇ.....	6
1.1. Фонетика як розділ мовознавства, її характеристика.....	6
1.2. Значення виховання звукової культури мовлення дітей старшого дошкільного віку засобами кейс-технології.....	14
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ З ВИХОВАННЯ ЗВУКОВОЇ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ КЕЙС-ТЕХНОЛОГІЇ.....	23
2.1. Аналіз програм та наукової літератури.....	23
2.2. Робота над вихованням звукової культури мовлення дітей старшого дошкільного віку засобами кейс-технології	33
2.3. Експериментальне дослідження.....	45
ВИСНОВКИ.....	49
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	53
ДОДАТКИ.....	58

ВСТУП

Актуальність теми. В інноваційному освітньому просторі активно використовуються сучасні технології, які вкрай необхідні та корисні для формування навичок і умінь в дітей дошкільного віку. Використання кейс-технології продуктивно впливає на якість виховання звукової культури мовлення дітей старшого дошкільного віку.

Звукова культура мовлення характеризується фонетичною правильністю мовлення (сприйманням та розрізненням різних звуків на слух, артикуляційними особливостями звукової системи, звуковимовою) і загальними мовленнєвими навичками та вміннями (дикцією, темпом та ритмом мовлення, наголосом, диханням, орфоепічною правильністю тощо).

На сучасному етапі лінгводидактичних досліджень велику увагу приділено пошуку засобів формування культури звукового мовлення у здобувачів дошкільного віку різної вікової категорії. Теоретичний та практичний аспекти вивчення звукової культури мовлення представлені у роботах таких мовознавців: М. Плющ, О. Мироненко, С. Єрмоленко, Л. Мацько, С. Караман та інші; та лінгводидактів дошкільної царини: Н. Гавриш, А. Богущ, Н. Луцан, К. Крутій, В. Сторож та інші.

Виховання звукової культури мовлення здобувачів старшого дошкільного віку засобами кейс-технології дозволяє покращувати у дітей такі уміння та навички як: логічно мислити, розвивати уяву, пам'ять, креативно аналізувати завдання, вміти працювати з учасниками комунікативного процесу. У дошкільній освіті кейс-технологія, у структуру якої покладено особистісно-орієнтований та компетентнісний аспекти, що сприяють розвитку креативного мислення, становленню мовленнєвої особистості, допомагає формувати звукову культуру дітей дошкільного віку.

Кейс як педагогічну технологію педагог може впроваджувати з конкретною метою та використовувати у різних видах освітнього процесу: у практичній роботі кейс допомагає формуванню у дошкільників інтересу до

виховної діяльності, закріпленню набутих знань, налаштуванню на командну роботу та вмінню креативно мислити.

Використання кейс-технології у закладах дошкільної освіти сприяє вихованню звукової культури мовлення, а саме: удосконаленню артикуляції звукової системи, правильній та виразній вимові слів, сприйманню звуків на слух та добору слів на певний звук у словах. Кейс-технології допомагають реалізувати та урізноманітнити навчально-пізнавальну діяльність у сучасній дошкільній освіті.

Метою дослідження є теоретичний аналіз та експериментальна перевірка педагогічних особливостей виховання звукової культури мовлення здобувачів старшого дошкільного віку засобами кейс-технології.

Згідно з метою були сформовані **завдання дослідження**:

1. Розглянути фонетику як розділ мовознавства.
2. Охарактеризувати значення виховання звукової культури мовлення здобувачів старшого дошкільного віку засобами кейс-технології.
3. Проаналізувати програми та джерела наукової літератури.
4. Дослідити особливості роботи виховання культури звукового мовлення засобами кейс-технології у здобувачів старшого дошкільного віку.
5. Здійснити експериментальне дослідження.

Об'єкт дослідження: процес розвитку звукової культури мовлення здобувачів старшого дошкільного віку.

Предмет дослідження: педагогічні особливості виховання звукової культури мовлення здобувачів старшого дошкільного віку засобами кейс-технології.

Методи дослідження: теоретичний аналіз, систематизація, порівняння та узагальнення даних на засадах вивчення психолого-педагогічної літератури та лінгводидактики, які в дослідженні сприяли розкриттю змісту базових понять; емпіричний аналіз характеризується проведенням спостережень, бесід з дошкільниками, педагогічним експериментом; статистичний аналіз визначається кількісною та якісною обробкою експериментальних даних.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження. У кваліфікаційному проєкті було висвітлено особливості виховання культури звукового мовлення здобувачів старшого дошкільного віку засобами кейс-технології.

Практичне значення отриманих результатів виявляється в тому, що джерельна база дослідження та подані висновки можна використовувати під час практичної діяльності вихователям та в межах опанування матеріалу в закладах вищої освіти.

Апробація: основні положення з теми: «Виховання звукової культури мовлення дітей старшого дошкільного віку засобами кейс-технології» представлено під час передзахисту на кафедрі теорії та методики дошкільної та початкової освіти Херсонського державного університету.

Публікації: на основі ключових положень магістерського проєкту підготовлено статтю на тему: «Виховання звукової культури мовлення дітей старшого дошкільного віку засобами кейс-технології».

Структура роботи складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИХОВАННЯ ЗВУКОВОЇ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ КЕЙС-ТЕХНОЛОГІЇ

1.1. Фонетика як розділ мовознавства, її характеристика

Під фонетикою науковці розуміють розділ мовознавства, що характеризує звукову систему мови, звукові зміни, їх специфіку, фонетичні засоби.

Звуковою мовою люди користуються для досягнення компромісу та обміну думками. Мовленнєвий потік з'єднує одиниці мови, які складають з звуку, що вирізняють форми граматики та слова [40, с.17].

Переконливо висловлені думки підтверджуються словами, що поєднуються з однакової величини звуків, які повторюються, крім одного в словах, та розставлені в однаковій послідовності, при цьому різне граматичне чи лексичне мають значення слова: стан і стань, весни і весна, гриб і грип, переводити – перевозити і переходити; ліз – лізь і ліс.

Всі слова мають певне звучання, і своє значення. Завдяки їхньому зв'язку кожне слово пізнається як мовна одиниця.

Центральним питанням фонетики є вчення про звук. Фонетика займається вивченням природи звуку мовлення, процесу творення, його ознак, та закономірностей поєднань звуків.

Складно визначити зміни звукові у словах гречаний і гречка, піднесу і піднесений, широчінь та широко, музикант і музика, проте ці звуки мають різну вимову [и], [и] в ненаголошених та наголошених позиціях. У іншому випадку мають різну вимову звуку, пов'язано з сусіднім впливом звуків: робіть і робити, шість і шести (вимова [б'] і [ш'] виникає під впливом [і], [с] і [с'] – наступних звуків [т] і [т']); чи стоїмо на сте[з'ц'і] і пролягає стежка, покласти корм пта[с'ц'і] і співає пташка (свистячі [з'], [с'] у словах пташці, стежці в усному мовленні виникають під впливом наступного свистячого [ц']).

Інші звукові зміни виявляються:

- 1) носити (несу: [o] – [e] і приніс: [i] – [o], [н] – [н’], ноша: [с] – [ш]);
- 2) ходити (хід: [i] – [o] і ходжу, сходжений: [дж] – [д]).

Об'єктом дослідження фонетики є звуки, ті що ми промовляємо, а також їх характерні значення та функції, фонетичні процеси, одиниці, методи, характеристики, а також інтонація.

Мова має складний звуковий бік, тому вчення про мовну звукову систему має різний підхід. Фонетика певної мови вивчає звукову систему мови, тому є окремої мови фонетика.

Звукова субстанція мовлення є предметом фонетики у науковому її розумінні. Звуковий потік змінюється, передається і сприймається.

Завданням фонетики є дослідження загальних закономірностей створення звуків, їх розподіл, визначення звукових змін, та характеристика інших фонетичних одиниць – склад і наголос.

Першим підходом по вивченню фонетичної системи виконує описова фонетика, другим – історична фонетика [32, с.30-33].

На думку Пискача О.Д., фонетика – це:

- 1) звукова структура певної мови;
- 2) розділ лінгвістики, що досліджує звукову сторону мови.

Для пояснення звукових явищ, певній мові властивих, залучають відповідні явища інших, найчастіше споріднених мов – такий підхід по дослідженню звукової системи мови виконує фонетика порівняльна.

Перцептивна фонетика займається вивченням звукового складу мови як об'єкта слухового сприймання.

Загальна фонетика вивчає питання загальні, що зв'язані з звуковою системою мови: в цілому закономірності виникнення звукових форм, відповідних сполучень, впливу одних на одні, певних акустичних особливостей на базі різних мов, звукові можливості апарату мовлення, структуру складу як одиниці фонетичної, природу наголосу, відношення системи граматичної до звукової системи мови.

Фонетика окремої мови досліджує звукову систему мови статично, поза

розвитком, характеризує її стан у сучасний період, і прослідити може протягом більш чи менш тривалого періоду за розвитком фонетичних явищ, дослідити виникнення певного фонетичного явища, його розвиток та пояснити фонетичні особливості сучасної мови історичними умовами.

Досліджуючи вище сказане, можна зробити висновок, які є завдання фонетики як розділу мовознавства, що вивчається в сучасній українській мові:

- 1) особливості творення мовленнєвих звуків, вчення про звук як фонетичну одиницю;
- 2) характеризувати склад як фонетичну одиницю;
- 3) оволодіння реалізовувати у власному мовленні фонетичними закономірностями, а також забезпечувати його нормативний вияв;
- 4) вивчити правила відокремлення фонетичних складів;
- 5) вчення основ поділу звуків та їх класифікацію на голосні та приголосні;
- 6) характеристика та особливості виникнення звукових змін різного характеру;
- 7) освоїти фонетичні засоби, які забезпечують оформлення мовленнєвого потоку;
- 8) зрозуміти зв'язок інших розділів мовознавства з фонетикою.

Фонетика як розділ мовознавства пов'язана з розділами іншими. Основою їхнього зв'язку є функція мовних звуків та вивчення предмету кожного розділу мовознавства. Їхній зв'язок пов'язаний з:

- 1) орфографією, вивченням передачі мовленнєвого потоку на письмі, визначає правила правопису слів, морфем, що складаються з звуків;
- 2) лексикологією, словом, яке вивчається та складається зі звуків; звуком, який є засобом вираження значень слова, та також одним з його характеристик (кізка – казка, коза – коса);
- 3) словотвором і морфемікою, як і для слова, основним є звук; словотворчі засоби та новоутворені слова, які складаються з звуків; значення лексичне слів новоутворених виражаються звуками, що включаються до

їхнього складу та розміщені у правильній послідовності;

- 4) графікою, вивченням способів позначення звуків на письмі;
- 5) синтаксисом, однією з базових характеристик речення, реалізованого у мовленні у вигляді певного висловлення, є інтонаційна структурованість;
- 6) орфоепією, яка послуговується даними фонетики, базується на них при регулюванні літературних норм під час вимови, наголошуваності слів та їх форм, та ефонічних особливостей мовлення, тому на орфоепічному рівні можливі різні варіанти вимови лексеми;
- 7) морфологією, граматичними формами, які створюються внаслідок словозміни та вивчаються в цьому розділі, за допомогою певних морфем, які складаються зі звуків, вони виражаються.

Фонетика відіграє важливу теоретичну та практичну роль.

Звук є найменшою частиною мовленнєвого потоку, а саме неподільна звукова одиниця мовленнєвого потоку, що утворилася шляхом однієї артикуляції.

За своєю природою звуки мови, за способом утворення і за відповідним призначенням – вважаються складними одиницями. Звуками є не всі варіанти, які вимовляє людина [20, с.42].

Розрізняють такі аспекти по вивченню звуків мовлення:

- 1) акустичний, він пов'язаний з вивченням звуку мови як явища фізичного, що утворюється під час роботи голосових зв'язок й тertia поштовха повітря об стінки органів мовлення;
- 2) артикуляційно-фізіологічний аспект, пов'язаний з вивченням роботи та будови апарату мовлення, націлений на створення звуків мови, на їх артикуляцію;
- 3) лінгвістичний, пов'язаний з вивченням функціональної одиниці мови, що допомагаю людині в спілкуванні [21, с.148].

Фонетична система сучасної рідної мови нараховує 38 фонем: 6 голосних та 32 приголосних, які активно використовуються та мають наукову класифікацію у сучасній українській літературній мові.

Голосні звуки людина вживає в процесі спілкування, які відтворюються за допомогою голосу і роботи ротової порожнини, яка функціонує відповідно до положення язика та губ; звуки приголосні називають звуки, що відтворюються голосом і шумом або тільки шумом при частково або повністю закритому апараті мовлення та не виконують функцій складотворних.

Голосні звуки вивчаються в таких основних ознаках:

1) артикуляційний, апарат мовлення відкритий максимально при створенні голосних звуків, струмінь видихуваного повітря проходить вільно крізь нього, напружений весь апарат мовлення;

2) акустичний, музичні тони, або голос лежить в основі створення голосних звуків, що виникає через періодичні коливання зв'язок голосових під натиском струменевого подиху видихуваного повітря;

3) функціональний, склади створені голосними, у всіх словах стільки складів, скільки може вміщувати звуків голосних [21, с.19].

Звуки голосні включають в себе такі головні звукові вияви: [e], [y], [i], [o], [a], [и]. Голосні звуки [e], [y], [i], [o], [a].

Різницею між ними є те що під час вживання язик по-різному розміщується в ротовій порожнині, в горизонтальному, так і в вертикальному напрямках, а також з різною участю губ [40, с.25].

За зміною положення язика в напрямку горизонтальному голосні класифікуються на переднього, середнього і заднього рядів.

Під переднім рядом утворюються голосні, в яких язик просовується дещо вперед, до них відносяться такі звуки: [e], [и], [i]; під час утворення голосних заднього ряду – язик витягується назад [a], [o], [y]; голосних середнього ряду немає.

За зміною положення язика в напрямку вертикальному голосні класифікуються на звуки високого, середнього, низького піднесення. Під звуками високого піднесення розуміють голосні до яких належать [i], [и], [y], причому [i] дещо піднесення вищого, ніж [и]; до голосних середнього піднесення належать такі звуки [e], [o]; до звуку низького піднесення

відноситься тільки один звук [а].

Під лабіалізованими розуміють голосні, утворення яких активну участь беруть губи: витягуються вперед і заокруглюються. Так мають вимову [о], [у]. В нелабіалізованих інші голосні звуки [а], [е], [и], [і] утворюються без участі губ.

Голосний звук в мовленнєвому потоці перебуває в ненаголошеній чи наголошеній позиції: у позиції наголошеній на голосний падає наголос. Всі голосні звуки наголошені вимовляються виразно: поли́н, кни́га, чебре́ць, ле́мент, лі́нія, гру́ба, петру́шка, зо́шит, сморо́дина, га́лас.

В класифікації голосних звуків (без виділення огублених): до переднього ряду: піднесення високого відносяться такі голосні [і] та [и], до піднесення середнього [е]; до заднього ряду: піднесення високого [у], піднесення середнього [о], піднесення низького [а].

Голосні різної вимови у позиції наголошеній або ненаголошеній викликає чергування звуків [е] – [е^И], [и^Е], [и], (гре́чка – [гре^И]ча́ний), [о] – [о^У] (го́луб – [го^У]лу́бка).

Приголосні звуки визначаються артикуляційною, акустичною і функціональною ознакою:

1) за артикуляційною ознакою, зімкненні різні мовні органи в творенні звуків (наприклад: [б], [д], [т'], [л'], [й], [х]), в цьому виникають перепони на шляху струменя повітря видихуваного. Різні органи мовні беруть участь, а саме: язик, піднебіння тверде і м'яке, носова і ротова порожнина, губи, верхні зуби, гортань, нижня щелепа;

2) за акустичною ознакою, приголосні творяться тільки шумом або шумом і голосом;

3) за функціональною ознакою, приголосними не утворюються склади [39, с.25].

Велику кількість об'єднано в 32 звукових типів [м], [ж], [б], [в], [ц], [д^ж], [з'], [ф], [р'], [ш], [ц'], [ч], [н'], [л], [й], [к], [д'], [х], [г], [л'], [п], [д^з'], [д], [т], [г], [з], [с'], [н], [т'], [с], [р], [д^з].

Існують такі ознаки, які розрізняють звуки приголосні: за способом творення; за участю голосу і шуму; за твердістю або м'якістю; за місцем творення.

Приголосні застосовуються за допомогою шуму і голосу, або тільки шуму, які приймають участь в створенні звуку.

За особливостями голосу й шуму, класифікуються сонорними та шумними. Сонорні утворюються за допомогою голосу і шуму, де переважає голос над шумом. Сонорні – не відносяться до дзвінки та глухих: [н], [л], [л'], [р], [в], [м], [н'], [р'], [й].

Під шумними розуміють звуки приголосні, що розрізняються за допомогою шуму і голосу, де переважає шум над голосовим звучанням або тільки шум.

Шумні приголосні звуки розрізняють дзвінки та глухі.

Під глухими розуміють звуки приголосні, що утворюються за допомогою тільки з шуму: [ц], [ш], [т], [к], [х], [п], [т'], [с], [с'], [ц'], [ф], [ч];

Під дзвінками розуміють приголосні, що утворюються за допомогою голосу і шуму, де шум має перевагу над голосом: [д̂з], [г], [ж], [з'], [д'], [д̂ж], [з], [д̂з'], [б], [д], [г];

В своєму співвідношенні дзвінкий відповідає глухому, це є їх різницею.

Глухий звук [ф] не має відповідного дзвінкого.

Зміна дзвінкого на глухий приголосний звук викликає зміну лексичного значення слова: грип – гриб, кава – гава, шити – жити.

За місцем творення звуки приголосних визначається місце утворення, класифікуються на язикові, гортанні, губні.

Під творенням [ф], [б], [м], [п], [в] губи передають активність: нижня губа з верхньою змикаються або зубами верхніми.

Під час утворення язикових звуків язик є активним мовним органом. В залежності від її частини класифікуються на передньоязикові, середньоязикові, задньоязикові.

Під передньоязиковими розуміють приголосні: [д̂з], [ш], [д̂ж], [ч], [ж], [ц'], [ц], [д̂з'], [з'], [л], [д], [с], [р], [л'], [т'], [н], [р'], [з], [н'], [т], [д'], [с'].

Під середньоязиковими розуміють [й].

До задньоязикових звуків належать: [х], [к], [г].

До гортанних звуків відноситься тільки приголосний звук [г].

До проривних звуків відносяться такі приголосні: [т], [г], [т'], [к], [д'], [б], [д], [п].

До щільних відносяться звуки: [ж], [с], [г], [х], [й], [в], [ш], [з], [з'], [ф], [с'].

До африкатів приголосних звуків відносяться: [д̂з'], [ц], [д̂з], [ч], [ц'], [д̂ж].

До проривно-зімкнених відносяться: дрижачі ([р'], [р]); зубно-бокові ([л'], [л]); носові ([н'], [м], [н]).

Співвідносяться шиплячі з свистячими звуками: шиплячі: ([ч], [ш], [д̂ж], [ж]); свистячі ([с], [ц], [д̂з], [з'], [д̂з'], [с'], [з], [ц']).

Приголосні розрізняють за твердістю або м'якістю.

Приголосні звуки [ц'], [д̂з'], [р'], [г'], [с'], [з'], [д'], [л'], [т'], є м'якими – при вимові фіксується робота середньої частини спинки язика з підняттям до піднебіння твердого, але не відбувається змикання з ним.

Під твердими приголосними розуміють приголосні, в яких спинка язика не виявляє будь-якого наближення до твердого піднебіння. Звуки [к], [г], [х], [г], є твердими, відповідно так як і звуки [с], [з], [ц], [т], [д], співвідносяться з певними м'якими: [т'], [т], [д'], [д].

Отже, фонетика вивчає звукову систему мови, а саме природу звуків мовлення, процесу творення звуків, їх ознаки та закономірності, а тому виступає важливим розділом мовознавства. Навички оволодіння яким покращують культуру усного мовлення, орфографію та орфоепію української мови.

1.2. Значення виховання звукової культури мовлення дітей старшого дошкільного віку засобами кейс-технології

Надзвичайно необхідне значення в вихованні звукової культури мовлення є зародження звукової культури, використовується наголос та інтонація при мовленні, а також натренована дикція, правильне дихання, та відтворення паузи у фразі, що відноситься до норм мовленнєвої вимови.

Для повноцінного дитячого розвитку, з виховання коректної вимови слів, діти мають опанувати фонетичний склад [24, с.160-163].

На думку О. Лещенкової, О. Максакова, О. Соловйової, Є. Сухенкова, М. Фомічової, звукова культура мовлення характеризується:

- 1) фонетично правильною та чистою звуковимовою;
- 2) орфоепічно правильною вимовою слів і фраз завдяки інтонації, паузам, наголосам, і відповідному темпові, які відповідають нормам вимови;
- 3) чіткою дикцією, розвиненим фонематичним слухом, правильним мовленнєвим диханням, вмінням контролювати сили голосу;
- 4) інтонаційною виразністю мовлення.

Тому, термін «звукова культура мовлення» є важливим і багатограним поняттям, яке охоплюється:

- 1) фонетичною правильністю (розрізненням та сприйманням фонем слухом, звукову артикуляцію; вимову звуку)
- 2) загальними мовленнєвими навичками (дикцією, темпом і мовленнєвим ритмом, тембром, силою голосу, наголосом, диханням, орфоепічною правильністю мовлення) [5, с.264].

На думку М. Кочергана, поняття «мовлення» характеризується конкретною застосованою мовою, а також слугує засобом спілкування в їх впровадженні [22, с.32].

У працях О. Мироненко та А. Мельник «мовленнєве спілкування» – це складний та багатограний процес, який є вирішенням поставленої психологічної проблеми, що, залежно від форм та типів мовлення та від

відповідних обставин та цілей комунікації, потребує вправного його використання та вживання відповідних засобів мовлення [27, с.133].

Основною причиною, що обтяжує дітей в вивченні звукової культури мовлення вважається недосконалий слух мовлення, а саме фонетичний, який складається з:

- 1) фізичного слуху, який характеризується здатністю до сприймання мовлення різними діапазонами гучності;
- 2) фонетичного, характеризується умінням відрізнити і вживати всі звуки мовлення;
- 3) звуковисотного слуху, який відображається відчуттям різних висот тонів;
- 4) тембрового слуху, який безперечно залежить від відчуття мовного тембру;
- 5) почуттів ритму, яке вважається інтуїтивним відчуттям наголосів в мовленні.

Імітуючи зразкове мовлення дорослих, діти будуть пильнувати за своїм мовленням, притримуватись правильній, чіткій вимові звуків, удосконалюючи сприйняття слухом, яке є важливою складовою частиною у формуванні звукової правильності мовлення.

Діти мають розвинене слухове сприйняття й оволодівають здатністю відрізнити і чути неподібний звук, виробляючи деякий ритм мовлення, а також правильну інтонаційну вимову слів.

На думку А. Богуш, провідними чинниками, що покращують дітям результативність виховання коректної звукової культури мовлення є:

- 1) процес опанування фонематичним слухом;
- 2) сутність життя дітей у ЗО;
- 3) процес опанування слуховим та мовленнєворуховим аналізатором в різному етапі дитинства;
- 4) спільна робота щодо виховання звукової культури в закладі дошкільної освіти та сім'ї;

- 5) постійна мовленнєва практика дитини;
- 6) захист органу слуху, гігієнічна нервова система, мовлення, носоглотка;
- 7) грамотне мовлення оточення [6, с.230], [5с.273].

На думку Л. Мацько «мовне виховання» характеризується формуванням естетичних сприйнятливостей до цінності світових культур та усвідомлення між якими займає місце культура власного народу.

Еволюційно воно розпочинається, коли дитина ще немовлям знаходиться в родинному колі та триваючи все життя [25, с.8].

На погляд О. Мироненко, мовна особистість має під час комунікації володіти нормами літературної мови:

- 1) стилістичні (вживання засобів мови в певного мовленнєвому стилі);
- 2) лексичні (відтворювання слів, згідно лексичному значенню);
- 3) орфоепічні (правильна вимова звуків та звукосполучень);
- 4) акцентуаційні (усталення наголосу слів);
- 5) синтаксичні (побудова словосполучення й речення);
- 6) орфографічні (безпомилковий напис слів й їх частин);
- 7) фразеологічні (правильне використання фразеологічної одиниці);
- 8) морфологічні (застосування граматичної форми слів) [26, с. 56].

На погляд О. Мироненко та В. Тютюрай, мовленнєва особистість формується «під час становлення активного пізнання дошкільників в процесі мовленнєвої діяльності. Власне педагог є головним в розв'язанні цієї задачі. В процесі навчання, вихователь має розбудити в дітях зацікавленість і бажання до навчань, спонукати дітей до творчої діяльності, користуючись ігровими методами й прийомами» [28, с.353].

Звуками мовлення називають звуками, які ми промовляємо та чуємо звучання букв, які виокремлюються у слові в моменті послідовності розділення на окремі частини, що вживаються в стислу тривалість часу.

Під культурою мовлення розуміється вміння грамотно спілкуватись, а також володінням правильно підбирати засобів виразності мовлення належно

меті та ситуації в процесі спілкування, а також володінням системами вимог з приводу застосування рідної мови комунікативній роботі. Під культурою нашої мови розуміють її соціальний та національний статус, а саме:

- 1) забезпеченням високого рівня мовленнєвого спілкування,
- 2) сприянням підвищення культури особистості та суспільства загалом;
- 3) культивуванням мови, яке виникає через мовленнєву культуру, а також її збагаченням [5, с.3,44].

Вихованню звукової культури підпорядковуються відповідні спеціальні принципи:

- 1) урахування різниці між буквою і звуком;
- 2) оцінка мовленнєвої виразності;
- 3) процес розвитку фонематичного сприйняття на слух;
- 4) заміна діалектної вимови літературною [6, с.73].

Існують відповідні умови, які стоять перед вихованням звукової культури мовлення:

- 1) класифікація мовних звуків;
- 2) виховання виразності інтонаційного мовлення, відповідного опануванням позамовними – мімікою, жестами, поставою), мовними – тембром, тоном, силою голосу, наголосом), й засобами, що мають інтонаційну виразність залежно від завдань та умов спілкування;

3) формування мовленнєвого слуху, слова та звукової вимови, правильного дихання, орфоепічною коректністю мовлення, утворюються в результаті розвитку та плавного удосконалення органів, які беруть участь у формуванні мовлення (дихання, слух та артикуляція).

За допомогою методу кейс-технології вихователь будує освітній процес, згідно сучасних вимог, якими передбачено застосування методів педагогіки, які спрямовані на усвідомлення, аналізування й розв'язання неоднакової життєвої ситуації й навчальних завдань. Зауважуємо, про те що кейс-технологія вважається інтерактивною, де кожна дитина може проявити свої здібності, виразити емоції, інтереси та обрати зміст освітньої діяльності.

Основою кейс-технології в праці з дітками дошкільного закладу освіти є те, що діти опановують нові знання в процесі активності та самостійності, а також коли вирішують вказані кейсом суперечності. Підсумком цієї праці є здобуття навичок й вмінь разом з розвитком розумових здібностей.

На думку І. Жаркової та О. Янковича, існує відмінність між методом кейсів й кейсом-стаді. Методом кейсів є опанування тільки проблемного методу навчання, а кейс-стаді вважається технологією, що складається з різних рівнів роботи з складеними особливостями, і тому кейс-стаді більш багатогранний [17, с.414,415].

Поняття «кейс» вважається основою методу кейс-технології.

Тому, застосування методів кейсів в навчальному процесі передбачає обміркування та вирішення існуючих чи вигаданих проблемних ситуацій. З огляду на вік дошкільника, його діяльності з приводу вирішення ситуацій спрямовуватиме на засвоєння знань, та на вироблення нових вмінь й навичок.

Проблема вважається головним елементом кейсів, де існує невелика кількість видів вирішення, додаткова інформація та завдання, що необхідно вирішити.

Термін «кейс-метод» розуміється різновидом аналізу, що займається формуванням власного особливого та неповторного змісту аналітики й використовується різними видами аналітичної діяльності, які необхідні для усвідомлення ситуації.

Кейси формуються за:

1) за основою актуальності – джерелом заснування кейсів має бути реальний фактичний матеріал чи змодельований, згідно реальним ситуаціям.

2) за особливістю розвитку особистості – призначенням кейсів є розвиток креативності, критичного і аналітичного мислення, емоційний інтелект, рефлексію;

3) за ступенем складності – кейси можуть поділятися на такі рівні складності: низький, середній та високий.

Вважаймо, також що метод кейсів допомагає дитині вдосконалити уміння не тільки аналізуванням ситуацій, а й оцінюванням альтернатив, підбиранням оптимального варіанту та складанням плану до його втілення.

Найважливішим, що має містити кейс є:

- 1) проблема, яка визначається декількома варіантами її вирішення;
- 2) чіткі сформовані практичні завдання;
- 3) додаткова інформація, що доповнює подробиці проблеми.

Тому, метою кейсу як педагогічної технології є навчання чи перевірка певних знань або вмінь, в кейс включається сукупність практичних навичок, які необхідно здобути учасникам, крім того визначається рівнем складності й додатковими вимогами.

Іншими словами, кожен кейс має чіткий виражений характер й мету. Зазначаємо, що викладач має стандартизувати виготовлені вимоги до кейсів, згідно особистого характеру дитини.

Кейсами є реальні або вигадані історії, що поєднують «освітні повідомлення» чи говорять про події, теоретичні питання, проблеми, які необхідно проаналізувати або по яким потрібно терміново схвалити рішення [19, с. 40].

Безперечно, кейс-технології використовують певні випадки (ситуації, історії, тексти яких називають «кейсом»), які необхідні для загального аналізу, обговорень чи виробленням рішення.

Розглядаючи кейс-технологію, проаналізуємо такі методи навчання:

- 1) метод інциденту визначає, що діти повинні шукати інформацію з приводу конкретної проблеми й узагальнити висновком. Дошкільнята отримують досвід роботи з різними джерелами інформації, вмінням систематизувати і аналізувати знайомі матеріали й обирати власну думку. Джерелом інформації є комунікація з дітьми та дорослими, сприймання візуальної інформації, огляд оцифрованих відеозаписів, особистий досвід;
- 2) ігрове проєктування дає змогу дошкільнятам в ігровій формі розглядати різні природні та штучні об'єкти навколишнього світу, одержувати

нові знання разом з вже отриманим раніше досвідом й осягати їх як цілісне розуміння. Вихователь пропонує дітям працювати в малих групах, де кожна група розроблює свій задуманий план дій. Особливістю цього методу, те що діти мають чітко розуміти тему, а також разом скласти план роботи й утворити об'єкт чи покращити знання по ньому;

3) метод ситуаційного аналізу, найпоширеніший, що застосовується в дошкільному закладі освіти й дає змогу дітям в загальній роботі здобувати життєвий досвід щодо розв'язання певних ситуацій й здобуттю нових знань. Вихователь обирає конкретну ситуацію та опрацьовує її за цим методом;

4) метод розбору ділової кореспонденції дає змогу аналізу певної проблеми, яка належить до певної теми. Вихователь підготовлює однакові пакети документів, які містять матеріали проблеми, та питання, що необхідно вирішити. Дошкільники здобувають навички роботи з інформацією, обираючи належну з наданих, пакет містить матеріали для рішення, а також зайвий матеріал;

5) метод ситуаційно-рольових ігор, метою якого є виявлення здібностей індивідуальності дошкільника, його інтересам й поглядам, який створює модель дорослого життя. Вихователь повинен ґрунтовно готувати непередбачені ситуації для інсценування, проговорити з дітьми правила гри, допомогти увійти в роль й вчасно вийти з неї. Завданням перед дітьми є розгадування ситуації на їхній погляд, розкриванням особистої поведінки й спонтанним реагуванням на вказану проблему;

б) метод дискусії передбачається залученням дошкільнят до обговорень конкретних проблем, вибір позиції, яка належить їхній думці, крім того вмінням пояснювати й відстоювати свою думку. Вихователь повинен тренувати дітей сприймати слухом й осмислювати почутого для цілісного сприймання змісту ситуації, реакція героїв й можливість надалі брати участь в обговореннях [29, с.76-77].

Методи, які використовуються кейс-технологією допомагають дошкільнятам закріпити надбані знання й втілити їх в сучасному житті, не

боячись зробити помилку та привчатись захищати особистий погляд в комунікації з однолітками та дорослими.

Завдання по кейсам дошкільнята мають можливість вирішувати в малих та великих групах, парами або індивідуально. Діти мають розуміти, що одну проблему можна вирішити різними шляхами, відтак педагог повинен схилитись до роботи в групах. Найважливішу дію в цій роботі виконує саме вихователь, підтримуючи дітей, вони осмислюють та обговорюють ситуації, дискутують та займають конкретну позицію, яка відповідатиме особистому погляду дитини, та не буде нав'язана чужою. Отже, вихованці звикатимуть до самостійності а також нести відповідальність за своє висловлення та поведінку.

Особливістю кейс-методу є:

1) креативна діяльність самопізнання, яка відбувається за допомогою довільній атмосфері щодо висловлень думок на принципі участі особистої творчості осіб освітнього процесу у загальній роботі;

2) великий об'єм знань, які складаються з теоретичних й практичних знань, які отримуються з навчальних засобів та на заняттях, та ще з висловлень інших учасників обговорення;

3) спільна пізнавальна діяльність, яка вважається передумовою ефекту синергії, інакше кажучи, множенням отриманого результату, завдяки поєднанню зусиль всіх учасників, де слугується різноманітністю способів, форм й методичністю прийомів генерування нових ідей: “мозковий штурм”, виокремлення підгруп, а також їхній взаємозв'язок;

4) форсованість (прискореного) процесу здобуття знань за допомогою занурюванню у ситуації.;

5) неоднозначне отримане знання, належить до варіантів ситуативних знань [31, с.134].

Через те що дитина не може в дошкільному віці добре читати, вихователь має підтримувати її, варіантом, який можна використати в роботі – показати графічне зображення (фото-кейси чи кейси-ілюстрації) проблемної ситуації, та дану ситуацію вихователь обговорює більше десяти хвилин, а також

застосовують вихователі проблемні ситуації з реального сучасного життя та з літературних творів (казок, віршів).

Кейс-технологія навчає дітей креативно мислити, вирішуючи нестандартні, вигадані ситуації, після вирішення яких дошкільнята отримують безцінний досвід, який буде допомагати їм у майбутньому.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ З ВИХОВАННЯ ЗВУКОВОЇ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ КЕЙС-ТЕХНОЛОГІЇ

2.1. Аналіз програм та наукової літератури

До Базового компонента дошкільної освіти належить стандарт освіти, затверджений державою, та нормативні положення, що представлені державними вимогами до особливостей розвиненості, вихованості та освіченості здобувачів дошкільного віку [3].

Відповідно освітній програмі, віковими особливостями психічного розвитку дитини старшого дошкільного віку є провідні:

- 1) потреби в активній комунікації та творчості;
- 2) діяльність, яка реалізується у творчій грі;
- 3) функції, які виявляються в уяві.

В дітей старшого дошкільного віку виникають зміни в усвідомленні щодо себе, дитина не тільки характеризує себе справжньою в даний момент, але й усвідомлює, з приводу тих якостей, котрі вона прагне мати в майбутньому.

У спілкуванні та грі з однолітками, які є взірцями у висловлюваннях, в дітей підвищується вибірковість та стійкість в їхніх взаєминах. Перевагою тому діти пояснюють успішність іншої дитини в іграх.

Первинна гендерна ідентичність формується в дітей у цьому віці (специфічна гендерна поведінка, жіноча та чоловіча якість, особливий прояв почуттів, емоції). А також відбувається оцінка зроблених вчинків згідно гендерної приналежності, передбачають дійсні варіанти розв'язання різних випадків в спілкуванні дітей своєї або протилежної статі, свідомо сприймають правила поведінки в взаємодії з однолітками різної статі згідно етикету, помічають ознаки чоловічих та жіночих якостей в поведінці старших, розуміються на соціально схвалювальних зразках жіночого та чоловічого

прояву дорослих, героїв літератури та беруть роль поважних героїв в театральній або ігровій діяльності.

Діти усвідомлюють щодо зовнішньої краси чоловіка й жінки та відзначають зв'язок професій за їх статтю.

Зазвичай діти керують діями один одного, щодо поведінки персонажу, і через це можливі сперечання та здорова критика щодо правил гри, при цьому діти можуть спільно вирішити проблему, питанням: «Хто буде зараз?»

Під час вивчення складних рухів - удосконалюється велика моторика. Відмічається розрізнення рухів хлопчиків та дівчаток, в загальній структурі тіла в залежності від статі. В дошкільнят формується постава та правильні манери міцно стояти. В процесі рухової діяльності міцніють м'язи та зв'язки. Удосконалюється витримка і силова якість.

Дрібна моторика добре розвивається на високому рівні, дитина самостійно може самообслуговуватись, без допомоги дорослих.

В 5 років діти вже володіють уявленнями стосовно навколишнього світу, основними властивостями предметів.

Дитина старшого дошкільного віку свідомо розуміє:

- 1) основні кольори та розрізняє два відтінки одного кольору;
- 2) відмінність геометричних фігур;
- 3) може зіставляти за розміром чималу кількість предметів;
- 4) орієнтується в просторі в якому знаходиться.

Проте ще не може чітко орієнтуватись в годинах, порах року, днях тижня.

В своїй активній уяві, яка набувається самостійно, відділяється від практичної діяльності й випереджає її, образ уяви повнішає та точно відбувається відтворення дійсності. Діти основують вигадане і дійсне.

Помітні зміни мають місце в розвитку мовлення, а саме:

- 1) правильне вимовляння звуків, порівняння вимови дорослого з своєю, помічає існуючі свої мовні недоліки;
- 2) вільне використання засобів інтонаційної виразності;

- 3) вживання слів для узагальнення, багатозначні слова, антоніми, синоніми, відтінки значень слів;
- 4) збагачується словниковий запас словами-назвами, словами-діями;
- 5) використання складних граматичних конструкцій, дотримання орфоепічних нормам мовлення;
- 6) вибудовують ділову та ігрову комунікацію з використанням правил мовленнєвого етикету, пряма та непряма мова;
- 7) в різному монологі можуть показати становище героя, напрям думок, відношення до ситуації користуючись епітетами та порівнянням;
- 8) додаються твори для читання, теми пов'язані з сімейними справами, взаємодії з дорослими, однокласниками, історією нашої країни.

Дошкільнята здатні запам'ятовувати значний розмір інформації, і тому можна читати текст з продовженням.

В розвитку дітей старшого дошкільного віку відбувається:

- 1) усвідомлення стосовно безпеки життєдіяльності;
- 2) розвиток прогностичної функції мислення, передбачення наслідків особистих дій та вчинків інших;
- 3) розвиток планувань та самооцінки трудової діяльності;
- 4) збагачується музична ерудиція: сприймання видів та жанрів музики, встановлюється зв'язок серед художнього образу з засобами виразності.

В процесі конструювання відбувається формування узагальнених способів дій й уявлень стосовно об'єктів, котрі створюють [14, с.143-148].

До головних завдань освітньої програми щодо розвитку мовлення здобувачів дошкільного віку відносять:

- 1) звукову культуру виховання мовлення;
- 2) формування навичок щодо використання різних способів спілкування (словесними, запам'ятовуючи та переказуючи текст, удосконалювати мовленнєву, а також пізнавальну активність, зацікавлюючи до словесної творчості);

- 3) удосконалення граматичної правильності мовлення - використовуючи вірно форми слів та з'єднувати в різних типах речень;
- 4) формування любові до рідної мови та культури мовного спілкування;
- 5) сприяння лексичного розвитку: збагачення та активізування словнику найменуваннями; вмінням узагальнювати; уточнювати значення лексем, розуміти багатозначність; активізувати словник у різних ситуаціях мовлення;
- 6) розвивання зв'язного мовлення: навчити як слід відповідати на запитання, як правильно звертатись з питаннями та як виражати свої думки у ввічливій формі;
- 7) навчання елементам грамоти - сприяючи розумінню мовлення завдяки практичному ознайомленню з елементами мови (звуком, складом слова, реченням, буквою, словом);
- 8) формування вмінь здійснювати звуковий аналіз слів різної звукової структури, охарактеризувати звук, який виокремлюється в слові, виділяти положення наголосу в словах; вивчення алгоритмів свідомого читання складів; підготовка руки дошкільника до письма.

Формування вмінь вірно робити вимову всіх груп звуків української мови згідно норм орфоєпії, вчити правильно розрізняти в вимові й на слух груп приголосних звуків; вірно вести вимову слів та фраз завдяки наголосу, інтонації, згідно темпу, який належить нормі літературної вимови.

Діти мають наслідувати вивчення в старшому дошкільному віці:

- 1) римування слів, а також імен, тварині клички, виховання критичного ставлення до фонетичної помилки, прагнути здобути фонетичну правильність та виразність мовлення;
- 2) словника, який охоплює різні частини мови по певним темам; узагальнюючими словами; поповнення кількісного складу лексики скоромовкою, загадками, приказками, розуміючи їхній зміст; вчити підбирати слова антоніми, синоніми, омоніми, образні порівняння; вчити застосовувати слова, щодо дефініції якостей і властивостей об'єктів; підбирати слова, які

відображають емоції, стан; стимулювати до образного вживання слів, а також до ознайомлення з фразеологізмами;

3) практикувати складні форми знайомих слів: назви одного об'єкта (кіт - котик - кошеня); вживати назв малят тварин (мавпа - мавпеня), пестливі суфікси (слоненятко, козенятко); назви тварин за їх родом; назви професій. Навчити узгодженню частини мови в числі, роді та відмінку; розрізняти спільнокореневі слова (лис - лисячий, чорний - чорниця), виховуючи самостійності по підбиранню таких слів; розуміти зміст незнайомих слів. Також навчити будуванню складних та простих речень з сполучниками, формуючи та змінюючи слова згідно граматики; вживанню вставних слів й порівняльних зворотів з сполучниками. В тому числі навчити критично ставитись до граматичної помилки, прагнути до очищення та до граматично правильного мовлення;

4) покращувати навички до починання, підтримання розмов, будуючи форму в вигляді діалогу. Навчити слухати, задавати питання та виразно відповідати на запитання. Навчити відтворенню діалогу учасників у вигаданій сюжетній ситуації; також розвивати оволодінню етичним способам по налагодженню відносин з компаньйонами під час гри (допомагаючи один одному, ідучи на діалог, та помічаючи, називаючи акторські і режисерські уміння свої та іншого партнера), адаптувати дітей творчих й доречності застосування для цього різноманітних способів спілкувань;

5) зацікавлювати дошкільнят до розповідей: зв'язно, послідовно, самостійно, зрозуміло для всіх ділитись своїми навичками соціального оточення, а також описуючи з пам'яті, переказуючи казки, оповідання самостійно, робити оцінку вчинків, працювати з дидактичними картинками створюючи розповіді сюжетних й описових, зазначаючи місцевість та період подій, фантазують події, які мають відповідати змісту. Заохочувати до словесної творчості: індивідуально складаючи казки, короткі історії з додаванням образу, який належить іграшці; розповідати про художні картини. Розроблювати навичок до пояснювального мовлення в процесі гри, художньо-

мовленнєвого, образотворчо-мовленнєвого виду діяльності. Привчати до обговорення назви гри, її правил, пояснювати ігрові елементи й дії, а також описання умов програшу або перемоги. Створювати інтерес дитини до втілення режисерського задуму або акторського, зацікавлювати до втілень авторського творчого фрагменту або неочікуваного сюжетного повороту сценарію. Стимулювати розвиток уяви, міркувань, пізнавальних й мовленнєвих активностей, ініціативи;

б) поділення запрограмованих завдань й змісту підрозділу вважається умовним. Вихователі планують свою роботу спираючись не тільки на індивідуальну і вікову специфіку дітей. В дітей цього віку гра є основним видом діяльності, тому навчання має відбуватись в ігровій формі та різною складністю. В повсякденному житті граючи в ігри діти отримують практичні навички, щодо вивчення певних термінів у мовленні, покращуються навички в роботі над звуковим, складовим аналізом та синтезом лексем з різним звуковим звучанням, усвідомлення до прочитання слів по складам;

7) формуючи бачення про слово, навчати задавати питання до слів, спонукати до розуміння вжитку значень «назви-слова», «дії-слова», «ознаки-слова»;

8) навчати поділу речень на слова, складаючи просте речення з 2-6 слів за допомогою сюжетних малюнків, предметних картин, предметів, з досвіду, зображуючи схему до мовленого речення. Навчити чути та акцентувати увагу на певні слова з речення, які повинні будуватись в правильному порядку. Складання речень з прийменниками й сполучниками: Галинка їде на скутері. Акумулявати знання щодо складання речень за графічною схемою запропонованою вихователем, або зробленою самостійно дитиною;

9) навчати відрізняти на слух та вірно інтонуючи звук у слові різних звукових структур (з-з-з-у-б; л-а-м-м-м-а), формувати аналізувати звуки лексем, який складається з кількох звуків: встановити почергові звуки у вимовленому слові використовуючи нейтральні фішки. Надати практичні уявлення щодо голосних, приголосних (м'яких та твердих) звуків мови, показати їхнє умовне

позначення, а також вірне вживання відповідних термінів. Закріпити вміння для здійснення звукового аналізу слів різних звукових структур, навчити охарактеризувати звуки використовуючи умовні фішки, мотивуючи свій вибір; підбирання слів з вказаним звуком;

10) виховати практичне розуміння про складові частини.

Практикою розвивати в поскладовому відтворенні лексем, в утішках, лічилках, віршах, а також навчати поділу слів різних складових структур на склади:

- 1) двоскладові, які не мають збіг приголосних на межах складоподілу (лама);
- 2) трискладові, які мають відкриті склади (малина);
- 3) односкладові (зуб);
- 4) багатоскладові, які мають різну складову структуру (коридор, восьминіг).

Формувати вміння щодо визначення кількості в слові складів різними способами.

Ознайомлювати дітей на практиці з складотворною роллю голосних звуків, наголошеного складу, наголосу. Навчати знаходити наголос в слові, його розположення у структурі складу, та власна вимова такого слова самотужки. Вчити дошкільнят осмислено вживати певні слова. Тренування поскладового промовляння віршу, лічилки;

11) закладати початкові навички до усвідомлення читання. Практично представити вигляд букв (побачити і написати). Запам'ятовування букв, що відносяться до голосних та приголосних звуків. Проводити простий звуко-буквений аналіз слів: послідовно озвучуючи звуки слів, викладати його з букв різної абетки, озвучення букв. Навчити основному способу при читанні – злиття двох букв, сполучення приголосного з голосним;

12) покращення рухових навичок. Ознайомлення з зошитами в клітинку та лінію, правилами роботи з зошитом. Навчати заштриховувати в межах

контур, писати симетричні лінії, прямі, похилі, довгі і короткі, ламані лінії, а також з них малювати предмети, штрихування готових контурів [14, с.160-165].

Головною роботою щодо надбання знань в літературній скриньці є:

1) продовження розширення знань стосовно фольклорних й авторських творів різного жанру та теми української та світової літератури; твори письменників-класиків, сучасних письменників;

2) продовження вивчення дитячої книжки, формувати «читацьку грамотність»;

3) навчати зосереджено слухати, осмислення ідей й змісту складних за обсягом художніх творів різного жанру літератури; запам'ятовуючи та пригадуючи жанр, назву і автора (фрагмент, ілюстрація, опис героя);

4) ознайомлення з байкою, вчити усвідомлювати її мораль;

5) вчити розпізнавати й встановлювати жанрову специфіку на слух: казки, вірші, оповідання, байки.

Удосконалювати слух до поезії, вивчати на пам'ять вірші, робити виразність при читанні на пам'ять, вчити самостійно переказувати казки і оповідання не забуваючи про зв'язність сюжету, та своє відношення до художніх персонажів. Навчити знаходити творчу ініціативність, фантазувати продовження та завершення казок, розповідей.

В старшій дошкільній групі у дітей м'язи артикуляційного апарату досить міцні й дошкільнята мають можливість безпомилково промовляти всі звуки нашої мови.

Діти віком в сім років вже повинні чітко та правильно вимовляють всі звуки української мови, вміти користуватись силою голосу, засобами інтонації, відповідно перетворювати темп мовлення. Але в такому віці можлива помилкова вимова часткових звуків, дітки не цілком розбивають групи звуків: свистячих та шиплячих, сонорних, дзвінких й глухих; помічаються вади в використанні наголосів в словах та звукове оформлення слів. Передовими методиками у вихованні звукової культури мовлення вважаються вправи й

дидактичні ігри, під час яких розвиваються усі складові частини звукової культури мовлення [5, 264-286].

В процесі вирішення кейсів має бути присутня творча атмосфера, що можлива в тісному психологічному контакті, емоційно-позитивному настрою вихователя та вихованців на командну роботу.

Педагог володіє великим життєвим досвідом, глибоким знанням предмету, методикою викладання та системне бачення значень навичок та знань, які можуть отримати діти.

В момент вирішення кейс-методу, вихованці мають самостійно пропрацювати, в цьому буде успіх у опануванні матеріалу.

З використанням цього методу, дошкільнята, в своєму майбутньому зможуть бути: самостійними при осмисленні, розвиненими в уявленнях, мисленні та дискусії, вміти докорінно розуміти тему, одержувати додаткові данні, посилювати свої знання, удосконалювати й використовувати аналітичне мислення, в їх силах досвід щодо вирішення проблем та прийняття раціональних висновків, використовувати напрацьовані навички комунікації, вміти вживати теоретичне опанування навчання з реальним життям, а також перетворенням абстрактних знань в цінність та уміння.

При розборі пакету завдань передбачено індивідуальна робота та ще може бути колективна – робота в команді, яка розвине вміння приймати чужу думку. Досвід навчань за технологією кейсу, допоможе дошкільнятам накопичувати свої знання, при розв'язанні непростих ситуацій.

Застосування кейс-методу має багато переваг перед звичайним викладанням матеріалів, проте цей метод не зможе цілковито бути заміною традиційного навчання.

Він заохочує дітей до навчання, а його метод навчання допомагає дітям використовувати знання, які були отриманні на заняттях.

Використання кейс-технології допомагає дотримуватись основним цілям навчань:

- 1) плануванню дій дітей, а також передбаченню наслідків;

- 2) вмінням працювати в команді, розвитком аналітичних навиків, індивідуальним розвитком дошкільника;
- 3) опануванню змісту і відпрацювань навиків на достатньому рівні;
- 4) вмінню правильно робити узагальнюючі рішення, з врахуванням альтернатив;
- 5) здатністю слухати, розуміти і поважати чужу думку.

Під час складання кейсу вихователь має підійти до написання творчо та нестандартно, при цьому повинен дотримуватись покрокового алгоритму при написанні кейсу, а саме:

- 1) визначитись з головною метою кейсу – основними компетенціями, вміннями, які сформується в вихованців та за допомогою яких вихователь зможе виявляти й розвивати здібності;
- 2) опис кейсу – створення проблемної ситуації та необхідність в її вирішенні;
- 3) направлення до вирішень – з змісту дошкільнята повинні усвідомити, що існує декілька варіантів вирішення та завданням дітей є пошук оптимального варіанту.

В кейсі відображена практична проблема й активізація комплексу знань, що необхідно опанувати при розв'язанні конкретної проблеми, в свою чергу, поєднуючи виховні, навчальні та аналітичні діяльності.

Досліджуючи кейс-технологію, зазначимо, що вона надає безліч перспектив для покращення творчої роботи вихователя та дошкільнят, в дітей з'являється зацікавленість щодо тем виховного процесу, а також вміння уважно слухати навчально-виховний матеріал, його аналізувати та ставити певні питання, здійснювати пошук відповіді на них, одержувати додаткову інформацію, та обирати з можливих варіантів вирішення проблеми найліпший.

Вихователь в своїх напрацюваннях за методом кейс-технології з своїми вихованцями, має можливість використовувати кейси для різної мети та етапах навчальної діяльності: на початку, в кінці, та в переходах від групових до індивідуальних. При цього вихователь повинен грамотно володіти методиками

використання цих завдань та щоб вихованці змогли зробити вірний висновок, розвинути компетентність та оволодіти докорінними знаннями [29, с.78-79].

2.2. Робота над вихованням звукової культури мовлення дітей старшого дошкільного віку засобами кейс-технології

Активність дошкільників дає їм більші можливості в отриманні багажу знань. Основу роботи в зацікавленні та стимулюванні виконує вихователь, який створює вигадані вправи та заняття засобами кейс-технології, що відображають проблемні ситуації, щоб діти могли обмірковувати та їх вирішувати. Це робить їх більш самостійними та кмітливими.

Прикладом занять засобами кейс-технології з звукової культури виховання мовлення здобувачів дошкільного віку можуть бути:

Фото-кейс «В зайчика болить зуб»

Мета: розвиток мовленнєво-рухового апарату, постановка звуку [а].

Опис кейсу. Педагог демонструє фото іграшкового м'якого зайчика, та описує ситуацію, а саме в зайчика болить зуб та тим самим постановляє проблеми, на які діти мають знайти рішення:

- Хто зображений на ілюстрації? (зайчик) Чи шкода вам зайчика?
- Який настрій у зайчика? (поганий, бо в нього болить зуб)
- Що треба робити зайчику? (зайчик має піти до лікаря стоматолога, щоб показати свої зубки, відкриваючи ротик – сказати: «аааа...»)
- Чи можна багато їсти солодкого? Що треба їсти, щоб зубки не так швидко псувались? (не можна багато солодоців їсти, треба їсти овочі, фрукти та ягоди)
- Що треба щоб не боліли зубки? (чистити два рази на день)
- Як часто треба навідуватись до стоматолога? (хоча б один раз в рік)

Фото-кейс «Пошкоджена поліцейська машина»

Мета: постановка звуків [ж], [ч], [ш], розвиток мовленнєво-рухового апарату; формування позитивного ставлення до оточуючих; виявлення свого ставлення до подій.

Опис кейсу. Педагог демонструє дітям фотографію пошкодженої дитячої машинки та тим самим спрямовує дітей до розв'язання проблемної ситуації:

– Дітки, погляньте на фотографію. Що тут? Що ви відчуваєте – радість чи сум, коли бачите пошкоджену іграшку? Я сьогодні біля магазину помітила пошкоджену іграшкову поліцейську машинку, засмутилась й зробила знімок її. Вважаю, що хтось з дітей грався, тішився, а зараз вже немає цю іграшку.

– Як ви думаєте, чому машинка пошкоджена? (роздуми дітей).

– Чи можна такою машинкою гратись? («ні» такою машинкою гратись не можна).

– Як ви гадаєте, хтось зможе її відремонтувати? (так, у машинному сервісі).

– А хто може відремонтувати?(механіки)

– Як ми маємо поводитись з іграшкою? (обережно, дбайливо)

– Можна псувати машинку? (ні)

– Як ми маємо відноситись до інших іграшок? Мусимо бережно поводитись з усіма іграшками.

– Чи хтось з вас знає, де справжні поліцейські машинки створюють?;(на заводі)

– Які бувають поліцейські машинки? (легкові, пасажирські);

– А хто керує поліцейською машиною? (поліцейський);

– Чим займається поліцейський? (бориться з злочинністю);

– А чи знаєте ви, які засоби захисту має мати з собою поліцейський? (бронежилет, пістолет, наручники, газові балончики);

– Яким має бути поліцейський? (мужній, чемний, жилавий, чуйний, шляхетний, розумний, сильний, спритний).

Проблемні ситуації

Ситуація перша: Під час ігор на дитячому майданчику Максимко загубив свою маленьку машинку, Дмитрик її знайшов. Що відчуває Максимко та Дмитрик? Як ви думаєте Дмитрик повинен не забирати іграшку додому? Чи має її лишити її на тому ж місці?

Ситуація друга: Микиті подарували гарну червону машинку, друзі Микити хотіли теж нею погратись. Друг Олег завжди з усіма ділився іграшками, Ігор, був жадібнішим, а Віктор, відбирав іграшки в інших. Як ви гадаєте, кому Микита надасть пограти першому?

Фізкультхвилинка «Жадібне телятко»

Мета: виховати бажання дітей ділитися, та поважати думку іншого.

Жадібне телятко дров наніс, Води приніс, Тісто замісив, Пиріжків напик,
В кутку присів та сам все з'їв: «ням-ням-ням!»

– Яке телятко?(працьовите, жадібне);

– А що показує його жадібність? (ні з ким не поділився); Чи відповідає це приказці: «Скупість не глупість, себе береже».

(Педагог показує зображення, на якому відображено жадібність, діти роблять продовження розвиненим ситуаціям).

– Чи потрібно ділитись або краще обмінюватись? (думка кожного);

– Пропоную пограти в гру «Мое чи спільне?», розглядаючи тематичні картки.

Вихователь: – Діти, що в садочку є вашим, а що спільного користування? (діти перелічують).

Фото-кейс «Хто першим проїде?»

Мета: засвоєння навичок щодо відтворення звуків; знаходження спільності звуків мови в звуках техніки; узагальнення знань про дії водіїв під час зупинки на перехресті, закріплення дорожніх знаків, навчити правильно обирати.

Опис кейсу. Виставити вихователю стільці (автомобілі) на вигадану зупинку, обирається поліцейський, який має ставити запитання, щодо

правильного дорожнього руху, аналізуючи дорожні знаки, всі інші учасники гри мають відповідати, піднімаючи руку.

Обладнання: стільці, декілька дитячих рулів, дорожні знаки, кепка поліцейського.

Бесіда:

- Скажіть, в якому селі ми живемо? Як називається селище?;
- Як називається вулиця по якій їздять машини? (проїжджа частина);
- А які види транспорту існують? (діти перелічують);
- Ким називається пішохід? та де мусить ходити?
- На що пішохід має звертати увагу, щоб перейти вулицю?
- Послухайте загадку: «Перш ніж перейти вулицю зупинись, та уважно все роздивись, я стою та моргаю – машини зупиняю, тобі рух дозволяю». Хто це? (світлофор);
- А де ставлять світлофор? (на перехресті);
- А що вважається перехрестям? (перетин декількох вулиць чи доріг);
- Які світлові кольори має світлофор?;
- Чи можна продовжувати рух, коли світиться червоний? (ні);
- А на який світловий колір можна переходити дорогу? (зелений).

Рухлива гра «Світлофор»

Малюки стають в коло, один малюк в середину кола тримаючи в руках три кружечка, які відповідають головним кольорам нашого світлофора. Коли він підніме червоний кружечок – всі зупиняються, жовтий – рух повільнішає, зелений – продовжуємо йти по колу.

Вправи на засвоєння звуків [а], [у], [о]; виховання інтересу до народної творчості; вміння пояснювати свої відповіді; розвиток творчої активності дітей.

Матеріал: фото-кейси; ілюстрації до українських казок; прапорці зеленого та червоного кольору; загадка, скоромовка, рухлива гра, вірш.

Фото-кейс «Лісові жителі»

Мета: постановка голосних звуків [a], [y], [o] у словах та складах, покращення інтонаційної виразності мовлення; розвивання фонетичного слуху та творчої уяви.

Опис кейсу:

- Діти, хто такі лісові жителі? (тварини, які живуть в лісі);
- А які тварини живуть в лісі? (вовк, лисиця, ведмідь, олень, білка, заєць);
- Як говорить вовк? («аууу..»);

(Вихователь показує зображення).

- Що зображено на малюнку? (вовк), де живе вовк? (в лісі);
- Шубка його якого кольору? (сірого), та якого він розміру? (великий);
- З кого складається сім'я вовка?
- Чи небезпечний він? (так, бо може вкусити, або з'їсти);
- Що робити коли ми побачимо вовка?(тікати);
- А в яких казках вовк є героєм? («Червона шапочка», «Вовк під вікном», «Лисичка-сетричка і сірий вовк», «Вовк та семеро козенят», «Вовк та вовчиця»);
- Пропоную пограти в гру, я буду показувати картинку казкових героїв, а ви будете піднімати прапорець червоного кольору, цей герой буде злий, а зеленого – добрий. Поїхали.

Діти: – вовчиця з казки «Вовк та вовчиця» (червоний прапорець), підманула вовка;

- козенята «Вовк та семеро козенят» (зелений прапорець) добрі, слухняні.

Фото-кейс «Ми в лісі чемні діти»

Мета: засвоєння голосних звуків [y], [a] у словах, розвиток інтонаційної виразності мовлення; закріплення вміннь відтворювати звуки; розвиток словесно-логічного мислення; прищеплювання любові до природи.

Опис кейсу. Вихователь показує дітям ілюстрації, де сім'я відпочиває в лісі та збирає гриби та ягоди.

- Кого ви бачите на картинці і які дії виконуються?
- Як ми відгукуємось, коли блукаємо? (голосно кричимо «ау-ау-ау-у-у»)

Проблемне запитання:

– Що може трапитись з дітьми, якщо вони відстануть від батьків? (вони можуть заблукати).

– Чи зможуть вони самотійно знайти дорогу додому? (ні, бо ліс великий)

– Що треба робити щоб такого не сталось? (не відставати від батьків, бути постійно поряд);

– Гуляючи в лісі ми можемо зустріти білочку та зайчика.

– Що полюбляє їсти білочка? (горішки, грибочки),

– А що їсть зайчик? (моркву, капусту);

– А яким є зайчик? (полохливим та беззахисним).

Фото-кейс «Овочі та фрукти»

Мета: визначити навички дітей стосовно вимовляння звуків [o], [y], [a];

Засоби: музичні інструменти.

Опис кейсу. Вихователька голосно розповідає дітям веселий вірш, в якому чимало звуків [o], [y], [a], проте наявні слова, які не мають цих звуків. Кожна дитина має в своїх руках музичний інструмент та як тільки вона почує ці звуки в словах, вона має відтворити звук музичним інструментом.

Вихователь:

«Я в тата помічниця, завжди допоможу. Як він біжить на роботу, я йому в сумку покладу: квітку, яблучко, листочок, ручку, жабку, молоточок, шашки, зошит і свисток, маракаси, ложки, і дзвінок, грушу, полуницю, і суницю, ось така я помічниця!»

Дану вправу діти виконують самотійно на кожен звук, а потім вголос вимовляють слова, в яких задані звуки присутні.

Вихователь:

– В цьому віршику ми закріпили звук [o], в яких словах він був? (яблучко, листочок, молоточок, полуничка, ложки, свисток, зошит, дзвінок, помічниця);

– Які слова з звуком [y] ви почули? (жабку, ручку, квітку, полуницю, суницю);

– В яких словах був присутній звук [a]? (ложка, шашки, маракаси);

– Діти, чим відрізняється полуниця від суниці?(смак, розмір);

- Якого кольору суниця? (червоного);
- Де росте суниця та полуниця? (суниця в лісі, полуниця в на городі);
- Які ягоди ще ростуть в лісі? (малина, чорниця, ожина);
- А чи знаєте ви отруйні ягоди? (бузина, вовчі ягоди);
- Які слова відносяться до рослин? (квітка, листочок);
- А давайте пригадаємо, які назви квіточок ми знаємо? (тюльпани, троянди, хризантеми);
- На яких рослинах є листочок? (кущі, дерева, квіти, овочі);
- Які овочі мають листочки? (буряк, кабачок, баклажан, огірок та інші);
- Де ростуть яблучка та груші? (в садку на дереві); Якого забарвлення вони бувають? Яка їх відмінність?;
- Які музичні інструменти згадуються в вірші? (маракаси, ложки, дзвінок, свисток); Які музичні інструменти в нашій групі присутні?
- А що ми можемо приготувати з овочів? (суп, борщ, салат).

Фото-кейс «Українські страви»

Мета: конкретизація та узагальнення уявлень про овочі, а також щодо їх назв та характерних ознак; зацікавлення традиційними українськими стравами; гра та загадки від лялькової лисички.

Опис кейсу. Вихователь надає декілька форм кухара. Діти одягають та в кошик складають іграшкові овочі, які необхідні для приготування борщу.

Вихователь одягає на руку лялькову лисичку і загадує загадки про овочі.

– От ми з вами приготували борщ. Борщ вважається символом достатку та родинності.

Лисичка: – Пропоную вас гру, де я буду показувати картинки страв, а ви скажете, які овочі потрібні для їх приготування;

– Які страви ви любляєте? (відповідь дітей).

Вихователь: Дякуємо тобі, лисичка, за гостини та цікаві загадки та гру.

Фото-кейс «Тваринний світ, що нас оточує»

Мета: засвоєння звуків [д̂з], [д̂ж] та визначення їхнього розташування в складі слова, а також робота з картками, де в словах подібні звуки. Опрацювання казки «Джміль і бджола»; скоромовка.

Опис кейсу. (Вихователь показує картки з словами, діти мають визначити спільний звук в словах: дзьоб, дзеркало, кукурудза, дзвінок, дзига, гудзик – [д̂з]; бджоли, джип, джміль, піджак, джем, джунглі – [д̂ж]).

– Які тварини нас оточують? (собака, кіт); який вигляд мають? (лахматі, мають хвости, вуса, гострі зуби);

– А які комахи нас оточують? (мурахи, оси, бджоли, жуки, метелики...);

Вихователь читає казку «Джміль і бджола», а далі задає дітям запитання:

– Про кого казка? Що запропонував джміль весною бджолі? (побратися);

– Чому вона відмовила? (через весняну слабкість);

– Що бджола запропонувала? (побачитись восени);

– Коли прийшла осінь, що робив джміль? (сидів в дуплі голодний);

– А чому він був голодний? (бо влітку харчувався де попало);

– Чи підходить сюди прислів'я: «Лінивого і ноги не носять»? [2, с.10];

– А яка була бджілка? (весела, бо все літо працювала і мала великі запаси на зиму);

– Чим харчується бджола? (нектаром та пилок);

– де вона збирає нектар та пилок? (на квітах);

– Що вони здатні утворювати? (мед);

– Чи любите ви їсти мед? (відповідь дітей);

– А як дзижчить бджілка? (бж-ж-ж-ж);

– Чи небезпечні ці комахи для людей? (так, бо можуть вжалити);

– Як живуть бджоли зимою? (живуть в спеціальних зимовниках, тулячись один до одного, не впадають в сплячку);

– Що робити коли вжалили? (дістати жало, обробити антисептиком, та прикласти лід, щоб зменшити опухлість, після потрапляння отрути в кровоносні системи).

Проблемне питання:

- Чи добре бути ледарем? (ні);
- Що може статись, якщо постійно гуляти та відпочивати влітку? (буде голод та холод взимку);
- Що треба робити, щоб не було цього? (працювати та робити запаси на зиму).

Вихователь: – Давайте визначимо, в якому складі (на початку, всередині, вкінці) розташовані звуки [д̂з], [д̂ж] в словах: родзинка, джинси, кукурудза, піджак, джем, гудзик, дзьоб, бджоли, імідж.

Фото-кейс «Птахи»

Мета: засвоєння звуків [г], [ґ], постановка вимови звуків та розвивання фонематичного слуху, сили голосу. Розрізнення слів за схожістю.

Матеріал: картки предметних малюнків, скоромовка, чистомовки, вірш, рухлива гра «Гуси-лебеді».

Опис кейсу. Вихователь використовуючи картки з зображенням предметів, промовляє лексеми схожі за звучанням, однак характеризуються різним значенням (ґанок – ранок; ґава – кава; голод – холод; гуля – куля). Вихователь разом з дітьми обговорює значення кожного слова.

– Давайте вивчимо вірш про ґаву: «ґарну вдачу ґава має: Ґречно ґав-гостей вітає. Стиглим аґрусом на ґанку Пригощає на світанку» [10, с.5]. Вихователь два рази повільно читає вірш, пізніше дає можливість дітям по черзі промовити вірш з її допомогою, корегуючи вимову звуків [г], [ґ], діти оцінюють один одного стосовно вимови.

- Діти, а яких птахів ви ще знаєте? (голуб, горобець, зозуля, снігур, ластівка, дятел);
- Скажіть, якою була ґава? (гостинною);
- Що на вашу думку «ґанок» (прибудова при вході до будівлі);
- Чим ґава пригощає своїх гостей? (аґрусом);
- А чи любите ви цю ягоду? (відповідь дітей);
- А якого кольору він буває? (рожевого, чорного, зеленого);
- А які ягоди ви ще знаєте? (малина, виноград, чорниця, смородина...);

- Відгадайте загадку: «Грізно шию вигинає, Крилами махає, лякає. Він шипить, а я не боюсь. Тому що добрий...» [9, с.113] про кого це? (гусак);
- Діти, покажіть як гелгочуть гуси? (га-га-га);
- З кого складається сім'я гусей? (гуска, гусак, гусенята);
- Що люблять їсти гуси? (траву, зерно);
- Якого вони кольору бувають? (сірого,білого);
- Чи доводилось вам гусей годувати? Чи сподобалось? (відповідь дітей);
- Які гуси бувають? (дикі – живуть на волі подалі від людей, та домашні (свійські) – живуть з людьми).

Рухлива гра «Гуси-лебеді»

Спочатку вихователь допомагає призначити ролі, всі діти гуси, двоє обираються «паном» та «вовком». Вихователь малює крейдою на доріжці хатинку «пана», та недалечко хатину «гусей», навпроти вулиці густий ліс, де живе «вовк».

«Пан» виводить «гусей» до ставка попастись. Згодом «пан» гукає «гусей», а вони йому відповідають:

Пан: – Гуси-гуси!

Гуси: – Га-га-га!

Пан: – Їсти хочете?

Гуси: – Так, так!

Пан: – Так летіть швидко додому!

Гуси: – Ми не можемо: вовк близько! Не відпускає нас додому!

«Гуси» біжуть додому, проте «вовк» не проти їх зловити. Наші «гуси» «літають» по території садка. Як тільки гуси кажуть «Не відпускає нас додому!» «вовк» ловить їх. Того кого «вовк» спіймав залишає гру. Гра закінчується, коли всіх «гусей» «вовк» зловив. Останнього «гусака», якого було важко впіймати призначають «вовком». Гра продовжується.

Фото-кейс «Національні символи України»

Мета: формування уявлення про національні символи: гердан, вишиванка, рушник; виховання любові та шанування до традицій.

Матеріал: фото гердану, вишиванки, рушника, писанка.

Опис кейсу. (Вихователь розповідає дітям, що відноситься до національних символів України).

– Діти, послухайте: «Галя – добра газдиня. Вона сплела собі гарний гердан» [8, с.72].

– Скажіть, чи знаєте, що таке гердан? (Вихователь показує фотографію гердану – бісерна прикраса на шию у вигляді вузької стрічки, на яку нанизано різнокольорові намистини, це наше національне вбрання);

– А хто така «газдиня»? (людина, яка створює таку прикрасу);

– А що ще відноситься до українського національного вбрання? (вишиванка);

– Що для вас вишиванка? (нашита на одяг традиційна вишивка, в кожній області України свій орнамент, вона є національною святинєю, що приносить духовне багатство, силу, мудрість та традиційний зв'язок між багатьма поколіннями);

– А який орнамент характерний для нашого Херсонського регіону? (рослинно-квітковий);

– А які символічні зображення на полотні вишиванки? (мак, соняшник, калина, волошки, а також тварини: олені, коні, півні, зозулі).

– Що означає «мак»? (вважається символом роду, оберігу від злого ока і думки та є пам'яттю про пролиту кров наших воїнів).

– Що ці символи означають:

- 1) соняшник (символ сонця, плодючості, добробуту, та багатства);
- 2) калина (символом безсмертя роду та довголіття сім'ї);
- 3) волошки (символом вірності та оберіг від злого духа);
- 4) олень (символом родючості, сили, добробуту);
- 5) кінь (символом вірного помічника та друга, допомога в службі, справах та господарстві);
- б) півень (символом сонця та вогню, перемоги, сил, добра та світла над темрявою, захисник від зла);

7) зозуля (символом віщого птаха, довголіття, самотності, жіночого суму).

– Чи знаєте ви, яким є український рушник? (шматочок полотна, на якому вишиті різні композиції, які були передані ще від наших предків, полотно рушника є символ дороги, з однієї сторони, світлий початок життя, а з іншої – завершення життєвого шляху).

– А які рушники існують? (весільні рушники – для шлюбних церемоній; плечові – для пов'язування сватів; кілкові рушники – прикрашають дзеркала, портрети, картини; поховальні).

– Що ще символізує рушник? (гостинність – господарі підносили гостям на ньому хліб-сіль; оберіг від усякого лиха – мати до народження дитини готувала для неї рушник долі, після народження клала дитині під подушку).

– Що є писанкою? (яйце, яке декороване традиційними символами регіону).

– Що символізує писанка? (життя, надію, добро, вважається магічним оберегом нації, її філософії і культури).

– Які асоціації у вас викликає писанка? (весна, Великдень, кольорове яйце).

– А за допомогою чого пишеться писанка? (писочок, свячену воскову свічу, барвники).

– А чи знаєте, як пишеться шкрябанка? (вона дуже схожа на дряпанку, різниця тільки у площі малюнку, її виготовлення займає до кількох днів).

– А чи знаєте, як пишеться дряпанка? (дряпанка складається переважно з тонких ліній, які утворюють візерунок – на поверхні пофарбованого в темний колір яйця, видряпується візерунок голкою або іншим гострим предметом, орнамент).

Отже, кейс-технологія активно впливає на формування звукової культури мовлення дітей дошкільного віку, оскільки вона розвиває пам'ять, уяву, мовлення, активність і допомагає правильному вживанню різних звуків, як

голосних, так і приголосних, якими вправно послуговуються дошкільники у навчально-мовленнєвому процесі закладів дошкільної освіти.

2.3. Експериментальне дослідження

У основі магістерської роботи було здійснено гіпотезу, що використання кейс-технології активізує навчально-виховну діяльність дітей дошкільного віку, сприяє розвитку звукової мовленнєвої культури здобувачів старшого дошкільного віку й підвищує інтелектуальний рівень у закладах дошкільної освіти.

З ціллю перевірки впливу ефективності використання засобів кейс-технології, що впливають на розвиток виховання звукової мовленнєвої культури здобувачів старшого дошкільного віку в закладах дошкільної освіти нами було здійснено експериментальне дослідження.

Експеримент відбувався на базі Бишівського закладу дошкільної освіти (ясла-садок) «Каштан» Бишівської сільської ради Київської області.

У ході експериментальної перевірки було здійснено експериментальне дослідження на 2 етапах: констатувальний - перший етап, формувальний - другий етап.

Базовою роботою на першому етапі експерименту заключалось перевірка рівня знань здобувачів з теми проєктної роботи. Щоб здійснити цей етап було проведено експериментальну перевірку з дітьми старшого дошкільного віку, яких було поділено на 2 групи: експериментальну та контрольну. Експериментальна група налічувала 14 дітей, а контрольна – 15. Успіхи дітей у кожній групі були приблизно однаковими.

На першому етапі експериментальної роботи запропонували здобувачам дошкільної освіти підготовлені однаковій за складністю завдання і вправи.

На другому етапі експериментальної роботи, що базувався на виокремленні показників, необхідно проаналізувати специфіку виховання

звукової культури мовлення під час вживання кейс-технології з дітьми старшої дошкільної групи:

- 1) вміння вимовляти звуки голосні;
- 2) робота над вимовою шиплячих звуків [ж], [ч], [ш], [дж];
- 3) вміння правильно вимовляти проривні [г'] та щілинні, дрижачі звуки [г], [р], [с].

Зважаючи на визначені критерії нами було виокремлено рівні знань дітей старшої дошкільної групи, що характеризуються: високим, середнім і низьким рівнем. Зазначені результати оцінювались на середнім арифметичним.

Таблиця 2.1. – Показники констатувального етапу

Критерії умінь	Рівневі особливості сформованих умінь					
	Високий (%)		Середній (%)		Низький (%)	
	ЕК	КГ	ЕК	КГ	ЕК	КГ
Вміння вимовляти звуки голосні	34	29	54	58	9	10
Робота над вимовою шиплячих звуків [ж], [ч], [ш], [дж];	45	41	33	38	19	18
Вміння правильно вимовляти проривні [г'] та щілинні, дрижачі звуки [г], [р], [с]	35	31	57	53	5	13

Отже, результати експериментального дослідження етапу діагностичного довели, що зазначені групи здобувачів мають достатній рівень знань, однак в деяких здобувачів наявний не досконалий рівень знань, який показує на певні проблеми у вихованні культури звукового мовлення у здобувачів дошкільного віку.

Низький рівень результатів свідчить про непродуктивну підготовку до виховання звукової культури у здобувачів дошкільного віку.

За результатами дослідження етапу констатувального показано незначну розбіжність між показниками груп: експериментальної та контрольної, що свідчить про досить низький рівень сформованості знань і умінь у групах. Вищеназвані причини спровокували необхідність добору кейс-технологій для

виховання звукової культури мовлення, що й стало інструментом для проведення етапу формувального експериментального дослідження.

На формувальному етапі експерименту дослідження діти контрольної групи продовжували навчання, не застосовуючи кейс-технологію, а в групі експериментальній вихователь здійснював заняття з застосуванням кейс-технологій. Після цього здійснено повторний зріз на засвоєння звукової культури мовлення за позначеними критеріями.

Таблиця 2.2. – Показники формувального етапу

Критерії умінь	Рівневі особливості сформованих умінь					
	Високий (%)		Середній (%)		Низький (%)	
	ЕК	КГ	ЕК	КГ	ЕК	КГ
Вміння вимовляти звуки голосні	38	35	51	53	8	9
Робота над вимовою шиплячих звуків [ж], [ч], [ш], [дж];	50	47	36	21	11	13
Вміння правильно вимовляти проривні [г'] та щілинні, дрижачі звуки [г], [р], [с]	39	37	49	50	9	10

Етап формувальний педагогічного експерименту показав результату позитивні, що доводить ефективне спрямування систематичної й цілеспрямованої роботи щодо виховання звукової культури мовлення, якому сприяє використання кейс-технології в дошкільній ланці освіти.

Етап заключний експериментального дослідження характеризується порівнянням одержаних результатів в групі експериментальній над контрольною щодо сформованості умінь у дітей дошкільного віку.

Таблиця 2.3 – Аналіз для порівняння рівня опанування умінь в групах експериментальній та контрольній

Рівневі особливості сформованих умінь	Особливості груп (%)	
	ЕК	КГ
Високий	60	51
Середній	31	23

Низький	13	10
---------	----	----

Для порівняння аналіз довів, що високі уміння і навички сформувалися у здобувачів дошкільного віку в експериментальній групі, оскільки показники зросли на 9%, аніж в контрольній; середні зросли на 8%, а низькі зменшилися на 3%.

Отже, показники експериментальної перевірки підтвердили гіпотезу, що використання кейс-технології активізує навчально-виховну діяльність дітей дошкільного віку, сприяє розвитку культури звукового мовлення здобувачів дошкільного віку і підвищує інтелектуальний рівень у закладах дошкільної освіти.

ВИСНОВКИ

Проаналізувавши значення виховання культури звукового мовлення здобувачів старшого дошкільного віку засобами кейс-технології, можна зробити наступні висновки:

1. Розглянувши фонетику як розділ мовознавства, можемо сказати, що фонетика характеризує звукову систему мови, звукові зміни, їх специфіку, фонетичні засоби.

Центральним питанням фонетики є вчення про звук. Фонетика займається вивченням природи звуку мовлення, процесу творення, його ознак, та закономірностей поєднань звуків.

Мовний звук – найменша акустико-артикуляційна одиниця мовлення, конкретний варіант фонемі як звукового варіанта в системі мови.

Звук є найменшою частиною мовленнєвого потоку, а саме неподільна звукова одиниця мовленнєвого потоку, що утворилася шляхом однієї артикуляції.

У фонетиці виділяють голосні та приголосні звуки. Голосні звуки людина вживає в процесі спілкування, які відтворюються голосом і формою ротової порожнини, яка функціонує відповідно до роботи язика і губ, до них належать такі звуки: [e], [y], [i], [o], [a], [и]; приголосні звуки називають звуки, що відтворюються голосом і шумом або тільки шумом при частково або повністю закритому апараті мовлення та не виконують функцій складотворних, до них належать: [м], [ж], [б], [в], [ц], [д^ж], [з'], [ф], [р'], [ш], [ц'], [ч], [н'], [л], [й], [к], [д'], [х], [г], [л'], [п], [д^з'], [д], [т], [г], [з], [с'], [н], [т'], [с], [р], [д^з].

Під звуковою культурою мовлення розуміється складова загальної мовленнєвої культури людини, яка регулює фонетично правильне мовлення та загальноприйняті мовленнєві навички.

2. Охарактеризувавши значення виховання культури звукового мовлення здобувачів старшого дошкільного віку засобами кейс-технології,

можемо сказати, що кейс-технологія має велике значення у закладах дошкільної освіти.

Кейс як педагогічну технологію педагог може впроваджувати з конкретною метою та використовувати у різних видах освітнього процесу: у практичній роботі кейс допомагає формуванню у дошкільників інтересу до виховної діяльності, закріпленню набутих знань, налаштуванню на командну роботу та вмінню креативно мислити.

Поняття «кейс» вважається основою методу кейс-технології.

Метою кейсу як педагогічної технології є навчання чи перевірка певних знань або вмінь, в кейс включається сукупність практичних навичок, які необхідно здобути учасникам, крім того визначається рівнем складності й додатковими вимогами.

Розглядаючи кейс-технологію, проаналізуємо такі методи навчання:

1) метод інциденту визначає, що діти повинні шукати інформацію з приводу конкретної проблеми й узагальнити висновком. Дошкільнята отримують досвід роботи з різними джерелами інформації, вмінням систематизувати і аналізувати знайомі матеріали й обирати власну думку. Джерелом інформації є комунікація з дітьми та дорослими, сприймання візуальної інформації, огляд оцифрованих відеозаписів, особистий досвід;

2) ігрове проєктування дає змогу дошкільнятам в ігровій формі розглядати різні природні та штучні об'єкти навколишнього світу, одержувати нові знання разом з вже отриманим раніше досвідом й осягати їх як цілісне розуміння. Вихователь пропонує дітям працювати в малих групах, де кожна група розроблює свій задуманий план дій. Особливістю цього методу, те що діти мають чітко розуміти тему, а також разом скласти план роботи й утворити об'єкт чи покращити знання по ньому;

3) метод ситуаційного аналізу, найпоширеніший, що застосовується в дошкільному закладі освіти й дає змогу дітям в загальній роботі здобувати життєвий досвід щодо розв'язання певних ситуацій й здобуттю нових знань. Вихователь обирає конкретну ситуацію та опрацьовує її за цим методом;

4) метод розбору ділової кореспонденції дає змогу аналізу певної проблеми, яка належить до певної теми. Вихователь підготовлює однакові пакети документів, які містять матеріали проблеми, та питання, що необхідно вирішити. Дошкільники здобувають навички роботи з інформацією, обираючи належну з наданих, пакет містить матеріали для рішення, а також зайвий матеріал;

5) метод ситуаційно-рольових ігор, метою якого є виявлення здібностей індивідуальності дошкільника, його інтересам й поглядам, який створює модель дорослого життя. Вихователь повинен ґрунтовно готувати непередбачені ситуації для інсценування, проговорити з дітьми правила гри, допомогти увійти в роль й вчасно вийти з неї. Завданням перед дітьми є розгадування ситуації на їхній погляд, розкриванням особистої поведінки й спонтанним реагуванням на вказану проблему;

б) метод дискусії передбачається залученням дошкільнят до обговорень конкретних проблем, вибір позиції, яка належить їхній думці, крім того вмінням пояснювати й відстоювати свою думку. Вихователь повинен тренувати дітей сприймати слухом й осмислювати почутого для цілісного сприймання змісту ситуації, реакція героїв й можливість надалі брати участь в обговореннях.

В процесі роботи з дітьми у ЗДО, вихователі активно використовують технологію «Фото-кейс». Вказана технологія є досить корисною, оскільки дає можливість формувати стратегії прийняття рішень, допомагає дитині в майбутньому розібратися з різними життєвими ситуаціями. Сутністю наданої технології є аналіз проблемної ситуації.

Кейс-технологія навчає дітей креативно мислити, вирішуючи нестандартні, вигадані ситуації, після вирішення яких дошкільнята отримують безцінний досвід, який буде допомагати їм у майбутньому.

3. Досліджуючи кейс-технологію, зазначимо, що вона надає безліч перспектив для покращення творчої роботи вихователя та дошкільнят, в дітей з'являється зацікавленість щодо тем виховного процесу, а також вміння уважно

слухати навчально-виховний матеріал, його аналізувати та ставити певні питання, здійснювати пошук відповіді на них, одержувати додаткову інформацію, та обирати з можливих варіантів вирішення проблеми найліпший.

У кейсі як педагогічній технології відображено практичні проблеми й активізація комплексу знань, що необхідно опанувати при розв'язанні конкретної проблеми, в свою чергу, поєднуючи виховні, навчальні та аналітичні процеси.

4. Дослідивши особливості роботи виховання культури звукового мовлення засобами кейс-технології у здобувачів старшого дошкільного віку, ми з'ясували, що кейс-технологія активно впливає на виховання культури звукового мовлення здобувачів дошкільного віку, оскільки вона розвиває пам'ять, уяву, мовлення, активність і допомагає правильному вживанню різних звуків, як голосних, так і приголосних, якими вправно послуговуються дошкільники у навчально-мовленнєвому процесі закладів дошкільної освіти.

5. З ціллю перевірки впливу ефективності використання засобів кейс-технології, що впливають на розвиток виховання звукової мовленнєвої культури здобувачів старшого дошкільного віку в закладах дошкільної освіти нами було здійснено експериментальне дослідження.

Для порівняння дослідження показало, що високі показники уміння і навичок сформувалися у здобувачів дошкільного віку в експериментальній групі, оскільки показники зросли на 9%, аніж в контрольній; середні зросли на 8%, а низькі зменшилися на 3%.

Отже, показники експериментальної перевірки підтвердили гіпотезу, що використання кейс-технології активізує навчально-виховну діяльність дітей дошкільного віку, сприяє розвитку культури звукового мовлення здобувачів дошкільного віку і підвищує інтелектуальний рівень у закладах дошкільної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексєенко Т. Розвивальний потенціал case-study (кейс-технології) у формуванні ключових компетентностей здобувачів освіти: до методичного інструментарію сучасного підручника. URL: <https://ipvid.org.ua/index.php/psp/article/view/644/649>
2. Бабенко О.В. Дидактичні ігри та вправи спрямовані на виховання звукової культури мовлення. URL: <https://vseosvita.ua/library/didakticni-igri-ta-vpravi-spravovani-na-vihovanna-zvukovoi-kulturi-movlenna-421439.html>
3. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). [наук кер. А. М. Богуш]. К.: Видавництво, 2012. 26с.
4. Березовська Л., Ватаман Ф. Удосконалення звукової культури мовлення дітей дошкільного віку засобами інформаційно-комунікаційних технологій. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. 52. Том. 1. 2022. С.174-180. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/52_2022/part_1/25.pdf
5. Богуш А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови: підручник. К.: Вища школа, 2007. 542с.
6. Богуш А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови в дошкільних навчальних закладах: підручник. Вид. 2-ге, доповнене. К.: Видавничий Дім «Слово», 2015. 704с.
7. Богуш А.М., Маліновська Н.В. Перші кроки грамоти: передшкільний вік: навч. посібник. К.: Видавничий Дім «Слово», 2013. 424с.
8. Борійчук О.І., Волосевич О.А. Букварик для дошкільнят. Вид. 5-те. Львів: Аверс, 2019. 80с.
9. Братчук О.І. Велика книга про тварин для малюків. Х.:Видавничий дім «Пегас», 2021. 224с.
10. Верховень В.Г. Велика книга знань для малюків. Х.:Видавничий дім «Пегас», 2022. 224с.
11. Віршики-веселинки. / Упорядник Біляєва І.А. Х.:Белкар-книга, 2021. 64с.

12. Голянич М. І., Стефурак Р. І., Бабій І. О. Словник лінгвістичних термінів: лексикологія, фразеологія, лексикографія. Івано-Франківськ: Сімик, 2011. 272с.

13. Грищенко А.П., Мацько Л.І., Плющ М.Я. та ін. Сучасна українська літературна мова: підручник. Вид. 3-тє, доповнене. К.: Вища школа, 2002. 439с.

14. Дитина. Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту В.О. Огневюк; авт.кол.: Г.В. Беленька та ін.; наук. ред. Г.В.Беленька, М.А. Машовець; Мін. осв. і науки України, Київ. ун-т ім. Б.Грінченка. Київ.: Київ. ун-т ім. Б.Грінченка, 2016. 304с.
URL:<https://f.osvita.city/file/35/osvitnya-programa-ditina-nmc.pdf>

15. Дошкільникам про професії. / Укладач Н. І. Дикань. Х.: Вид. група «Основа», 2009. 128с.

16. Єрмоленко С. Я. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів. К.: Либідь, 2001. 224с.

17. Жаркова І.І., Янкович О.І. Технологія кейс-стаді в освітньому процесі НУШ як засіб розвитку критичного мислення молодших школярів. *Вісник науки та освіти*(Серія «Філологія», Серія «Педагогіка», Серія «Соціологія», Серія «Культура і мистецтво», Серія «Історія та археологія»). Випуск № 9(15). К.: Видавнича група «Наукові перспективи», 2023. С. 414-415.

18. Замелюк М.І. Лічилки для дітей дошкільного віку.
URL:<https://vseosvita.ua/library/licilki-dla-ditej-doskilnogo-viku-365509.html>

19. Ісаєва О., Шайнер Г., Розман І. Кейс-технологія як інноваційний підхід викладання дисциплін у кризових ситуаціях. *Молодь і ринок*. №11-12 (197-198), 2021, С. 39-43.

20. Караман С.О., Караман О.В., Плющ М.Я. Сучасна українська літературна мова: навч. посібник для ступ. вищ. навч. закл. К.: Літера ЛТД, 2011. 560с.

21. Комарова З.І. Фонетика сучасної української літературної мови: навчально-методичний посібник. Умань.: Візаві, 2021. 148с.

URL:https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/14214/1/Fonetyka_ukrainska.pdf

22. Кочерган М.П. Вступ до мовознавства: підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. К.: ВЦ «Академія», 2001. 368 с.

23. Куртеева В.А. Чистомовки для дошкільнят. Звук Г. URL: <https://vseosvita.ua/library/chystomovky-dlia-doshkilniat-zvuk-h-593633.html>

24. Макарчук О.В. Гужанова Т.С. Виховання звукової культури мовлення у дітей старшого дошкільного віку засобами дидактичних ігор та вправ. *Підготовка майбутніх фахівців у контексті становлення Нової української школи: компетентнісний підхід*: зб. наук. пр. / за заг. Редакцією В.Є. Литнєва, Н.Є. Колесник, Т.В. Завязун. (13-14 березня 2019) Житомир: ФОП «Н.М. Левковець», 2019. С. 160-163.

25. Мацько Л.І., Кравець Л.В. Культура української фахової мови. К.: ВЦ «Академія», 2007. 360с.

26. Мироненко О.В. Формування мовної особистості майбутнього вчителя початкової школи шляхом реалізації норм літературної мови. *Stav, problemy a perspektivy pedagogickeho študia a socialnej prace: zbornik prispevkov z medzinarodnej vedeckej konferencie*. Slovak Republic, Sladkovicovo: Vysoka škola Danubius. 2016. 28-29oktobra. С.56-58.

27. Мироненко О.В., Мельник А.О. Система роботи з виховання звукової культури мовлення старших дошкільників. *The 8th International scientific and practical conference "Innovations and prospects of world science"* (March 29-31, 2022) Perfect Publishing, Vancouver, Canada. 2022. С. 132-138.

28. Мироненко О.В., Тютюрай В.О. Специфіка пізнавальної активності старших дошкільників у процесі мовленнєвої діяльності. *The 5 th International scientific and practical conference "Modern science: innovations and prospects"* (February 6-8, 2022) SSPG Publish, Stockholm, Sweden. 2022. P.351-357.

29. Норкіна О. Особливості використання кейс-технології у роботі з дітьми дошкільного віку. *Інноваційні технології в дошкільній освіті*: матеріали

у міжнар. наук.-практ. конф. (14-15 квітня 2022). Переяслав-Хмельницький, 2022. С.75-79.

30. Пасічник С.О. Формування фонетичної компетентності дітей дошкільного віку: метод. настанови. Красноград: ФОП Сирота Т.В., 2018. 108 с.

31. Пащенко Т.М. Застосування кейс-технології у підготовці кваліфікованих працівників. / *Модернізація професійної освіти і навчання: проблеми, пошуки та перспективи*: зб.наук.пр. [Редкол. О.В. Радкевич (голова) та ін.]. К.: НВП Поліграфіст. 2014. Випуск 4. С.131-144.

32. Пискач О. Д., Гоца Е.Д. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія: навчально-методичний посібник для студентів I курсу українського відділення філологічного факультету. Ужгород, 2022. 116с.

33. Попова І.І., Діхтяренко С.В. Використання кейс-технології у процесі виховання звукової культури мовлення дітей дошкільного віку. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2023/57/part_2/39.pdf

34. Симончук В.В. Конспект заняття з розділу «Мовлення дитини» для старшої групи на тему «Овочі та фрукти». URL: <https://vseosvita.ua/library/konspekt-zanatta-z-rozdilu-movlenna-ditini-dla-starsoi-grupi-na-temu-ovoci-ta-frukti-474186.html>

35. Скидан Я.А., Скидан М.С., Конобевська О.О. Загадки.65 загадок про все на світі. Х.: Видавничий дім «Пегас», 2022. 64с.

36. Сторож В.В. Кейс-технологія в дошкільній освіті. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/pis/article/view/11632/11692>

37. Трифонова О. С. Фонетична виразність мовлення майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів як запорука правильного мовлення їхніх вихованців. URL: http://mdu.edu.ua/wp-content/uploads/files/35_4.pdf

38. Усі заняття в дошкільному навчальному закладі / Укладач Н. Ф. Юрченко; іл. О. А. Семякіна. Х.: Вид. група «Основа», 2008. 509с.

39. Чуб Н.В. Розвиваємо пам'ять. Вправи, вірші, чистомовки для малюків 4-6 років / Худ.Є.А. Мартиненко. Вид. 2-ге. Х.: Вид.група «Основа», 2009. 80с.

40. Шкуратьяна Н.Г., Шевчук С.В. Сучасна українська літературна мова: модульний курс: навчальний посібник. К.: Вища школа, 2007. 823с.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Використання кейс-технології у процесі виховання звукової культури мовлення дітей дошкільного віку

За матеріалами Попової І.І., Діхтяренко С.В. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2023/57/part_2/39.pdf

Фото-кейс «Зламана машинка».

Мета: постановка ізольованого звуку [а], розвиток мовленнєво-рухового апарату.

Опис кейсу. Вихователь показує дітям світлину зламаної дитячої машинки та спонукає їх до постановки проблеми: – Діти, подивіться на світлину. Що це? Вам радісно чи сумно, коли ви дивитеся на цю машинку? Я вчора на дитячому майданчику побачила зламану машинку, засмутилася та сфотографувала її. Думаю, хтось із малюків грав, радів, а тепер уже не буде в нього такої гарної іграшки.

– Як ви вважаєте, що сталося, чому машина зламалася? (Припущення дітей.)

– Чи потрібна така машинка? Так, діти, тепер уже з нею не пограєш.

– Як ви вважаєте, чи можна її полагодити? (Деталі зіпсовані, не можна.)

– Як потрібно поводитися з машинкою? Чи можна ламати машину? А як поводитися з іншими іграшками? Потрібно дбайливо поводитися з іграшками, адже тепер потрібно купувати нову машинку. Де можна придбати машинку?

– Хто знає, де великі справжні машини де виготовляють? (На заводах.)

– Які бувають машини? (Вантажні, легкові.)

– Які марки машин ви знаєте?

– А ви знаєте, що наш рот працює, як завод? І також випускає свої машини – звукові. Вони сигналять по-різному. Сьогодні ми з вами вперше

разом випустимо машину. Для цього треба, щоб у порядку були прилади. Які є інструменти на нашому заводі-ротуку? (язику, зуби, губ). Розглядають ротову порожнину у дзеркалі.

– Які двері нашого заводу? (Губи.) Двері нашого заводу допомагають відкрити спеціальні механізми – щелепи. Підготуємо наші інструменти до випуску звукового автомобіля. Педагог організує проведення артикуляційних ігрових вправ: Дорога: висунути язик і сховати в роті (3-4 рази). Ось широка дорога, Тут машин проїде багато. «Гараж»: відкрийте наш рот, потримайте відчиненими двері, щоб машина виїхала, закрийте двері (3–4 рази по 3–5 секунд). Гараж двері відчиняє, І машина виїжджає. Викликає звук наслідування.

– Наша машина сигналізує так, ніби співає колискову пісеньку: а-а-а. Наберіть бензин для машини, тобто зробіть гарний вдих. Вдихаємо носом, відкриваємо рот, натискаємо на кнопку (вказівним пальцем лівої руки натиснути на середину долоні правої руки) і сигналімо, відпускаємо кнопку звукового сигналу.

Кейс-ілюстрація «Що потім?»

Мета: автоматизація голосних звуків [а], [у] у складах та словах, розвиток інтонаційної виразності мовлення.

Опис кейсу. Педагог пропонує дітям розглянути картинки. Ілюстрація «Діти в лісі збирають ягоди та гриби».

– Хто зображений на малюнку? Де вони знаходяться? Що роблять діти? Звуконаслідування. Хорові та індивідуальні повторення. Діти лісом гуляють і грибочки збирають: "Ау-ау-ау-у-у". Діти «відгукуються» голосно та тихо, імітують голос «дитини» – високий та «тата одного з дітей» – низький. Педагог ставить дітям проблемне питання:

– Як ви вважаєте, що далі з ними може статися? (Відповіді дітей.) Педагог демонструє картинку, діти за допомогою вихователя називають дії: вони можуть заблукати (якщо відстануть від тата та мами), повернутися (додому), зварити варення та ін.

Ілюстрація «Мама годує кашею дочку».

– Хто зображений на зображенні? Що робить дівчинка?
Звуконаслідування. Хорові та індивідуальні повторення.

– Наша донька Маша їсти не хоче кашу: "Уа-уауа-а-а!". Діти імітують тихий та гучний плач дитини.

Проблемне питання. – Що дівчинка далі робитиме? (Відповіді дітей.)
Педагог демонструє картинки, діти за допомогою вихователя називають дії: спати, грати у ляльки, прибирати іграшки разом із мамою, гуляти на вулиці тощо.

Кейс-технологія в дошкільній освіті

За

матеріалами

Сторож

В.В.URL:

<http://perspectives.pp.ua/index.php/pis/article/view/11632/11692>

Для того щоб професійно впроваджувати кейс-технології, вихователью необхідно вивчити спеціальну літературу, пройти навчання чи тренінг та мати набір навчальних ситуацій. Однак вибір на користь застосування інтерактивних технологій навчання не повинен стати самоціллю, адже кожна з названих технологій ситуаційного аналізу має бути впроваджена з урахуванням навчальних цілей та завдань, особливостей навчальної групи, їх інтересів та потреб, рівня компетентності, регламенту та багатьох інших факторів, що визначають можливості впровадження кейс-технологій, їх підготовки та проведення.

Для дітей середнього та старшого дошкільного віку можливо запропонувати такі приклади кейсів:

Кейс-Прогнозування, який направлений на вміння дітей відрізнити реальну та уявну ситуацію; вміння будувати логічні та обґрунтовані прогнози; вміння бачити та аналізувати варіанти можливих наслідків за умов невизначеності; розвиток критичного мислення, вміння включатися до колективного вирішення складних завдань.

Ситуація: одна дівчинка дуже любила квіти-ромашки. Вона милувалася ними в книгах, на картинках. З нетерпінням чекала весни, щоби якомога раніше помітити їх пробудження. Дівчинка дізнавалася про квіти все найцікавіше і дуже любила їх малювати. Якось узимку вона розмірилася: «Як було б чудово, якби було вічне літо, і ромашки росли, у нас у саду!».

Проблема. Уявіть собі, що бажання дівчинки здійснилися. Чи буде це чудово?

Коментарі: вихователь під час розповіді використовує можливий тон, щоб думки дітей розділилися. Пофантазувавши з дітьми про те, як це чудово і гарно, вихователь спонукає серйозно задуматися про наслідки та небезпеку такої ситуації.

Кейс-неоднозначна ситуація, для дітей старшого дошкільного віку, направлений на прояв здатності не тільки співпереживати сумному образу, а й бачити ситуацію з різних сторін; здатність аналізувати, будувати гіпотези, припускати.

Ситуація: вихователь демонструє дітям мультфільм «Капітошка» (письменниця і сценарист Наталя Гузеєва), особлива увага приділяється фрагменту де ми бачимо Вовченя, яке намагається навчитися бути страшним і грізним. Але потім він зустрічає краплинку дощу «Капітошку», завдяки якому розуміє, що зовсім не обов'язково бути страшним. Наступний фрагмент про те, як Вовченя очікує на Капітошку, а також про те, як до нього навідується зла тітонька. «Вовченя намагалося їй пояснити, що не хоче бути злим вовком, таким, як вона.» («Капітошка (мультфільм) — Вікіпедія»). І коли з'являється Капітошка, вони разом з Вовченям проганяють тітку.

Проблема. Хто винен в тому, що Вовченя намагалося бути страшним і грізним?

Коментарі: мета вихователя – спонукати дітей бачити не лише поверхневий, але і глибинний характер проблеми. В даному випадку важливо не тільки відчувати бажання Вовченя, але й розібратися у причині того, чому все так вийшло, і як вдалося уникнути.

Кейс-проблемна ситуація, для дітей старшого дошкільного віку, яка направлена на здатність формулювати проблему; вміння аналізувати, будувати гіпотези, припускати; здатність колективно вирішувати складні завдання.

Ситуація: вихователь показує дітям відеоролик, фотозображення птахів, наляканих на морозі.

Проблема. Чому, розпушивши пір'я на морозі, птахи зігріваються? Вони ж так усе тепло випустять! Можливо, потрібно, навпаки, пір'я притиснути, щоб тепліше було?

Коментарі: основне завдання вихователя не сформувати стереотип «нащурились, щоб зігрітися». Важливо акцентувати увагу дітей на самому явищі, щоб їх особистий досвід пішов «врозріз» із дійсністю.

Кейс-диспут для дітей старшої групи, направлений на вміння дітей аргументовано відстоювати свою думку; здатність вести конструктивний діалог; вміння аналізувати, бачити ситуацію з різних сторін.

Ситуація: діти слухають пісеньку «Винувата хмаринка» (Ніночка КОЗІЙ). Після цього вихователь пропонує подумати, чи дійсно хмарка була винна? Хто готовий її звинуватити? А можливо, хтось стане на її захист?

Проблема. Педагог пропонує дітям гру «Звинувачувані та захисники». Завдання дітей розділитися на пари. Учасники кожної пари беруть роль звинувачуваних і захисників. Ціль – привести найбільше аргументів на захист когось або чогось. Наприклад: «Я звинувачую дощ за те, що мокрий, холодний, не дає гуляти, застуджують...що всі злякались і сховались» і «Я встаю на захист дощу, тому що він дає життя, змиває пил з рослин, калюжами весело мандрувати, дощик пройде ...».

Коментарі. Основне завдання вихователя сформувати у дітей вміння живої аргументованої суперечки. Підставою можуть бути будь - які об'єкти, суб'єкти чи явища навколишньої дійсності та фантастичні.

Кейс із додаванням проблемної ситуації для дітей середнього та старшого дошкільного віку, направлений на вміння вихованців аргументовано відстоювати свою думку; пропонувати різні варіанти рішень у непередбачуваних обставинах; здатність вести конструктивний діалог; здатність вибрати найактуальніші рішення.

Ситуація. Яюсь дівчинка Тетянка зібралася піти з бабусяю в магазин. Вони підійшли до цього дуже відповідально. Бабуся перевірила, яких продуктів не вистачає, склала список продуктів і попросила Тетянку взяти його з собою,

покласти в рюкзак. Вони довго йшли до великої крамниці, а коли опинилися біля прилавка, виявили, що бабуся забула окуляри та прочитати список не може.

Проблема. Що далі робити у такій ситуації?

Коментарі. Основне завдання вихователя, щоб діти запропонували більше двох рішень. На кожну відповідь вихованців вихователь ставить новий "Бар'єр".

Наприклад:

- Потрібно попросити продавця прочитати! – відповідають діти.
- Продавець не в настрої і не хоче допомагати, – заперечує вихователь.
- Може, Тетянка прочитає?
- Тетянка, ще не вміє читати.

Як варіант, можна запропонувати дітям самим вигадати один одному нові складні обставини

ДОДАТОК В

Вправи на засвоєння звуків [в], [ф], [б], [д], [т], [п], [з], [с], [с']

За матеріалами Бабенко О.В. URL: <https://vseosvita.ua/library/didacticni-igri-ta-vpravi-spravovani-na-vihovanna-zvukovoi-kulturi-movlenna-421439.html>

Завдання. Гра «Я почну, а ти продовжиш».

Матеріал: предметні картинки, в яких потрібні звуки знаходяться на початку, в середині та в кінці слів.

Процедура виконання. Вихователь пропонує дітям гру: «Я буду починати речення, а ви його закінчуватимете (показує предметні картинки)». Пропонуються речення на зразок: у мене вдома є гарні...(босоніжки); на вулиці росте гарний...(дуб) тощо.

Завдання. Фрагмент заняття «Познайомимося з чистомовкою».

Мета: Навчити дітей відрізняти чистомовки від інших видів малих фольклорних жанрів, вправляти в вимові звука [р], розвивати чітку дикцію. Матеріал: чистомовки.

Хід заняття. Вихователь: «Діти, зараз я вам прочитаю кілька творів, слухайте уважно. Високо стоїть, одне око має. Що це?». (Відповідь дітей - сонце). Чорне сукно закрило вікно. (Відповідь дітей - ніч). Вихователь: «Як всі ці твори можна назвати одним словом?» (Відповідь - загадки). Вихователь: «правильно, загадки, а от послухайте ще: хліб усьому голова; праця людину шанує, а лінь - марнує, любиш кататись - люби і санчата возить. Як всі ці твори можна назвати одним словом?» (Відповідь дітей - прислів'я). Вихователь: «Так, це прислів'я. Бачите, які вони різні, хоча і загадки, і прислів'я створив народ. А сьогодні я хочу вас познайомити ще з одним жанром фольклору, який називається чистомовка. Послухайте уважно:

Ра-ра-ра - висока гора, Ра-ра-ра - глибока нора, Ра-ра-ра — коричнева кора. Ро-ро-ро - рожеве перо. Ру-ру-ру - скаче кенгуру. Пі-пі-пі - що ти бачиш

угорі? Рю-рю-рю - бачу ясну зорю. Рі-рі-рі - шо ти бачиш угорі? Ря-ря-ря - небо синє, як моря.

Вихователь: «Скажіть, який звук найчастіше зустрічається в цих чистомовках?» (Відповіді дітей). Вихователь пропонує повторити ці чистомовки, згодом спробувати скласти власну. [Бабенко Дидакт.с.13]

Завдання. Гра «Полювання».

Мета: з'ясувати вимову свистячих звуків [з], [с], [с'] вміння визначати їх місце у слові.

Матеріал: маски для гри.

Процедура виконання. Перед початком гри серед дітей обирається «вовк», всі інші - «зайці». Вихователь промовляє віршик:

«В лісі сніг, у лісі звірі. Ось зайчатка скачуть сірі. Сірі їстоньки хочять, Сірі з голоду тремтять. Бідні зайчики, голодні, Ще не снідали сьогодні. (М. Познанська). По лужку мерщій стрибайте, їсточки собі шукайте!» Діти розбігаються по всій кімнаті, стрибають. Вихователь: «Але сірий вовк чатує, - Він на зайчиків полює!».

«Зайці» розбігаються, а «вовк» намагається піймати їх. Кого він спіймає, пригадує слово зі звуком [з], чи [с] і вибуває з гри (сідає на своє місце).

Інтонаційні засоби виразності. Показник: темп мовлення

Завдання. Гра «Іди, іди, дощику!»

Мета: з'ясувати уміння дітей промовляти фрази у різному темпі.

Процедура виконання. Вихователь промовляє віршик, змінюючи темп, діти повторюють, стукаючи пальчиком однієї руки по долоньці іншої, відтворюючи темп, заданий вихователем.

«Іди, іди, дощику, Зварю тобі борщику. Тобі каша, а нам борщ, Щоб густіше падав дощ. Лий, лий, поливай, І маляток доганяй!»

Завдання. Гра «Цап і зайчик».

Мета: визначити у дітей рівень розвитку ритму мовлення.

Процедура виконання. Вихователь пропонує дітям гру-скормовку про Цапа і Зайчика. Промовляючи слова, виконувати рухи:

«На городі Цап-Цап А тут Зайчик скік-скік, Капуст очку хап-хап,
Вушками тріп-тріп, Ніжками туп-туп, Ніжками туп- туп, Капуст очку хруп-
хруп. Капусточку хруп-хруп».[Бабенко Дидакт.с.13]

Удосконалення звукової культури мовлення дітей дошкільного віку засобами інформаційно-комунікаційних технологій

За матеріалами Березовської Л., Ватаман Ф. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/52_2022/part_1/25.pdf

Вправа «Відкрий картинку»

Мета: вправляти дітей у правильній звуковимові свистячих звуків.

Процедура виконання. Вихователь пропонував дітям роздивитися картинки та назвати спочатку ті слова, у яких є звук [с] та натиснути на них. Далі віднайти картинки у яких є звук [ш]. Чітко вимовити слова з вказаними звуками. Назвати в якій позиції знаходиться звук: на початку, у середині чи в кінці слова. Умова: якщо дитина правильно виконала всі завдання, то вона відкривала картинку. Виконання вправи пропонувалося дітям на онлайн платформі LearningApps.org. Вправу можна використовувати на вправляння дітей у різних звуках.

Вправа «Голосні і приголосні звуки»

Мета: закріпити з дітьми голосні та приголосні звуки.

Процедура виконання. Вихователь пропонував дітям пригадати, які літери позначають голосні звуки, а які – приголосні. Чим відрізняються голосні звуки від приголосних. Далі дітям потрібно було згрупувати голосні та приголосні літери у дві колонки. Завдання виконувалося дітьми на онлайн платформі LearningApps.org.

Вправа «Упізнай звук»

Мета: вправляти дітей в умінні співвідносити звук з буквою.

Процедура виконання. Вихователь пропонував дітям відкрити картинки, за якими були приховані звуки та букви. Потрібно було до кожної літери знайти звук, який вона позначає. Наприклад, літера «я» звук [йа], літера «ю» звук [йу], літера «є» звук [йе] та ін. Завдання діти виконували індивідуально на онлайн платформі LearningApps.org.

Вправа «Зроби правильний вибір»

Мета: вправляти дітей у вмінні правильно визначати губні приголосні звуки.

Процедура виконання. Вихователь пропонував дитині картки із зображенням предметів у словах яких в різних позиціях (на початку, у середині, в кінці слова) зустрічаються губні приголосні звуки [б] та [п]. Дитині потрібно було картки із зображенням предметів, у назві яких є звук [б] віддати хлопчику Богданчику, а картки із зображенням предметів, у назві яких є звук [п] віддати дівчинці Поліні. Дітям пропонувалися картки із зображенням паровоза, барабана, пірамідки, брязкальця, лопатки, пенала та ін. Вихованцям потрібно було чітко вимовити слово та виокремити звук. Вправа виконувалася індивідуально з кожною дитиною на платформі LearningApps.org. Якщо дитина правильно співвідносила картинку, то засвічувався зелений колір, якщо ні – червоний.

Вправа «Впізнай звук»

Мета: продовжувати вчити дітей сприймати звуки на слух та співвідносити їх із тими тваринами, птахами, кому вони належать.

Процедура виконання. Вихователь пропонував дітям послухати у записі голоси птахів (горобця, синички, зозулі, дятла, соловейка та ін.), віднайти картинку пташки, голос якої дитина почула. Завдання виконувалося з дітьми індивідуально. Вправа доступна на платформі LearningApps.org.